

Hea Kodanik

EMSLi ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 2 (52)
kevad
2011



Priitahtlik töö:
vabadus, tahe ja kasu





Mikromootor, keda ei tohi tanki panna

ANNIKA UUDELEPP

Poliitikauuringute keskuse
Praxis juhatuse esimees

Tänavu tähistab Eesti koos ülejäänud Euroopaga vabatahtliku tegevuse aastat. On ju tore mõelda, et vabatahtlik töö on eeskätt mõtteviis ja hoiak, tahe ja pealehakkamine. Kõik ülejäänud – kus ja mis tööd käia vabatahtlikuna tegemas; mida ülemus mu sellistest ettevõtmistest arvab, kui need peaks tööaega otsapidi minema, ja muu selline – paistab suure teotahte ja siira panustamise soovi juures üsna tehniline ja lihtsalt kordaaetav. Aga seda pole ta kaugeltki! Vabatahtlik töö ongi üks suur korraldamine, nii usinate panustajate kaasajatele kui ka teatud mõttes nendele headele töökätele endile. Mõtisklengi Hea Kodaniku lugejatega kahe aspekti üle – tööandja roll ja suhtumine vabatahtlikku töösse ning see, kui kaugele ulatub tõeline priitahtlik tegevus ja millal saab sellest midagi muud.

Kuigi enamjaolt toimub vabatahtlik tegevus meie endi ajast ja igapäevatööd ei pruugi see kuidagi puudutada, ilmnevad mingid seosed ikka. Näiteks tekib kollektiivis paras punt vabatahtlikke, kes käivad ühiselt talgutel. Nii tekivad ühised lood, rõõmsad meenutused ja uhkusetunne saavutatute üle, mida on vahva ka töökohas jagada. Vabatahtlikel on hulk väärtuslikke omadusi, mida tööandjad peaksid senisest rohkem märkama ja hindama. Lihtsalt öeldes ei ole inimene, kes käib igal teisel nädalavahetusel heast tahtest loomade varjupaigas koerte eest hoolitsemas, mingi

tuim ja igav tüüp, kelle päevarutiin on nii paigas, et seda ei murra isegi maavärin.

Minu kogemuste kohaselt on vabatahtlikud üldiselt avatud mõttele, käed külge-suhtumisega ja lahendusi otsivad inimesed, kes ei kardavad uut ega kohku tagasi iga muutuse ees. Nad ei mõtle kõigepealt, kuidas seda või teist mitte teha, ega nuputa mitu tundi, kuidas järjekordset uut ideed eos nullida. Seetõttu on vabatahtlikena tegutsevad inimesed omamoodi mikromootorid ka oma põhitöökohas – nad on avatud suhtlejad, vaatavad muutusi ja uusi algatusi põnevuse ja pealehakkamisega ning süstivad optimismi ja teotahet ka teistesse. Igal tööandjal tasuks mõelda, kas tema meeskonnas on piisavalt selliseid inimesi, ning innustada ja toetada oma töötajate vabatahtlikku tööd nende omaduste arendamiseks. Sellistel organisatsioonidel on mis tahes raskusi või muutusi lihtsam läbi elada kui neil, kus inimesed pelgavad iga väiksematki vaheldust, rääkimata suurematest ümberkorraldustest.

Vabatahtliku töö juhtimine ehk kõige vajaliku korraldamine selleks, et vabatahtlikud oleks õigel ajal õiges kohas ja teeksid õigesti õiget asja, on tõeline juhtimiskool. Nii vabatahtliku töö korraldamine kui ka ise selles kaasalöömine õpetab paremini juhtima ja vastutama. Vabatahtlike töös ei ole ametijuhendeid, keerulisi alluvusstruktuure, protseduurireegleid ja muud sarnast, mis korda looks. Pigem on vaba-

tahtlik töö heas mõttes nagu kaos, milles inimeste juhendamine ja töö tehtud saamine on paras katsumus ja närvikulu.

Vabatahtliku tegevuse käigus või seda korraldades saate praktikas näha inimeste juhtimise reaalsust, lühikese aja jooksul ära proovida ja tunda paljusid juhtimisnüansse, mida organisatsiooni hierarhias olles näeksite märksa pikema aja jooksul. Vabatahtlikus tegevuses on suur roll inimestevahelisel klakil, innustamisel, paindlikkusel, suhtel ja informatsioonil. Neid märksõnu võib leida igast moodsast juhtimisõpikust ja kõige ägedamatelt juhtimiskoolitustelt. Vabatahtlikke juhtides on seda kõike enda nahal võimalik kogeda ja sellest õppida.

Teinekord näevad vabatahtlikud ka elu pahupoolt. Mõni aeg tagasi oli Õpetajate Lehes jutt sellest, kuidas kodanikuühiskond on mõne asutuse jaoks justkui aksessuaar, mis teenib kaunima mulje ja välise imetluse saavutamist. See peaks panema mõtlema, kui suur vastutus on vabatahtliku töö organiseerija õlul. Vabatahtlikud peavad olema õigesti ja selgelt teavitatud sellest, mille jaoks nad seda teevad ning kes on kogu ettevõtmise taga olevad isikud ja organisatsioonid. On ääretult oluline, et vabatahtlikuna kohale tulnud inimene ei avasta end mingilt veidralt aktsioonilt või kellegi mainekujundusürituselt tanki panduna. Me saame ju kõik aru, et tankis jookseb ka sada mikromootorit kinni ja kogu mehhanism ei liigu kuhugi.

Kihelus

Et ma 1990ndate keskel vabatahtliku tegevuseni jõudsin ja sellega päris pikki aastaid seotuks jäin, on eelkõige kolme inimese, Merle Helbe, Indrek Ditmani ja Indrek Simiskeri teene. Nema mind värbasid ja hoidsid tegevuses erinevate projektide ja üritustega. Loomulikult on vabatahtliku suurimaks stimuleerijaks tegevusest endast saadav emotsioon, aga mu meelest mängib väga suurt rolli ka seltskond, kellega koos seda teed. Algaja puhul on see ehk isegi suurema tähendusega kui tegevus ise.

Minu vabatahtlik tegevus arenes mõnetunnistest üritustest aastatega suuremateks projektideks kuni töötamiseni [käitumishäiretega lastele mõeldud] Tootsi toas. Mõne tegevuse juures, näiteks töös tänavas-tega, avanesid mu silmad ja ma nägin elu seda poolt, mis tavaliselt on ära unustatud või silma alt ära – maal kasvanuna ei teadnud ma varem, mis tegelikult Tallin- na tänavatel toimus ja kui palju selliseid lapsi oli. Mee- nutuste ja mõtlemisainet on see mulle jätnud siiani.

Mingil hetkel tundsin, et olen väsinud – et tööta- da näiteks Tootsi toas, peab olema väga tugev ini- mene, vaimselt eriti, ning sain aru, et mulle käib see üle jõu. Omandatud kogemused ja teadmine, et alati on kedagi, keda aidata, aga jäävad.

Viimastel aastatel olen vabatahtlike tegevusest kõrvale jäänud, kuid sõprade ja heade tuttavate abil olen toimuvaga ikka vaikselt kursis. Ja oma koge- musest võin öelda, et kui oled kord vabatahtlik ol- nud, jääb sellest mingi kihelus su sisse ning on vaid aja küsimus, millal sa taas kord kusagil käed külge paned, kus abi vaja.

RUDOLF LINNASTE aasta vabatahtlik 1999

Aasta vabatahtliku tiitlit hakati Eestis välja andma 1999. aastal, esialgu ühena EMSL-i iga-aastastest kodaniku- ühiskonna aasta tegijate auhindadest. Alates 2005. aastast annab seda tiitlit välja Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus. Loe lähemalt www.vabatahtlikud.ee.



Okeiko ja olevused

Kunstnikunime Okeiko taga peituv tütarlaps A. (nime ei ütle, aga nägu näeb juuresolevalt pil- dilt) ütleb, et on joonistanud nii kaua, kui mä- letab, kuid seda õppinud pole ta kunagi. 2007. aasta Austraalias ajas näpud erilisel sügelema ning Eestisse naastes oli Okeikol kaasas kuus- seitse täisjoonistatud kaustikut. 2008. aastal sattus ta Eesti muusika päevade ajal toimunud elektroonilise muusika üritusele visuaale tege- ma ja sealt sai alguse ka joonistamise ning fo- tode kombineerimise idee, mis on saanud tema põhiliseks väljendusviisiks.

Müstilised olendid, kellest üks on end ka selle Hea Kodaniku kaanel end sisse seadnud, ilmusid Okeikole ise, sest joonistama hakates pole tal tavaliselt aimu, mis või kes seekord välja tuleb. Okeikot inspireerivad jaapani stiilis tegelased ja character design üldiselt, samuti tänavakunst, mille elamused kogunevad peami- selt reisides. Pildistamise juures inspireerib Okeikot loodus. “Enamjaolt püüan oma teostega väljendada sisemise naeratuse ja rahulolu tunnet. Loon selliseid maailmu, kus ma ise olla soovin, ning pööran tähelepanu looduse ilule,” sõnab ta.



Sisukord

ARVAMUS lk 2-4
Annika Uudelepp, Rudolf Linnaste ja külalistoimetaja Urmas Vaino.

LESIKA lk 8-9
Külvi Noor vabatahtliku töö majandusliku ja sotsiaalse väärtuse mõõtmisest.

NELI PULMA JA MATUS lk 13-15
Aro Velvet küsib, miks vabatahtlike kaasamine siiani sageli ebaõnnestub.

SÕNA ON NAISTEL lk 16-19
Häli Õigus, Maris Ojamuru, Riina Varts, Anna Gramberg ja Liisa Past klapiavad vabadust, tahet ja kasu.

VOLUNTURISM lk 20-21
Liis Kängsepp jagab oma kogemust turismi ja vabatahtlikkuse ühendamisest.

PÄEVAKAJA lk 22-25
Mari Kodres uurib, mis saaks osadest avalikest teenustest vabatahtliketa.

VABATAHTLIKKUSE AASTA lk 26-29
Dein-Tom Tõnsing seletab, milleks see kõik; Euroopa aasta hea tahte saadikud Eva Truuerk ning Madis Milling jagavad oma viit soovitusi.

JUHTIMINE lk 30-32
Eestis käis meil Noored Kooli nime all tuntud programmi asutaja Wendy Kopp.

EMSL-is lk 33-35
EMSL-i tänavusist tegemistest, pikemalt Eesti Loomakaitse Seltsist.

KOGEMUS lk 36-37
Rainer Eidemiller kirjutab P.A.I.-de pangast.

ROHELISEKS KASVAMINE lk 38-40
Eestimaa Looduse Fondi talgute juht Tarmo Tüür.

NÕUANDED lk 41-42
EMSL-i uued käsiraamatud ning tants riigihangete ümber.

AJALUGU lk 43
10 aastat vanast Foorumist selgub, et ka 2001 oli vabatahtlikkuse aasta.

URMAS VAINO, ERR

Vajame kutsealuseid vabatahtlikke!

Olen kaugel sellest, et pidada inimese peamiseks õnnelikkuse teguriks palga eest tehtavat tööd.

Teisalt, arvestades laiuskraadi, kus elame, meiesuguste demograafilisi käitumuslikke iseärasusi ning lihtsalt käideldava loodusressursi (materialistlikult öeldes) kasinust, ei ole palju lootust ilma tulemuslikku tööd tegemata püsima jääda. Infoühiskond ei tee asja lihtsamaks, otse vastupidi. Kui raske füüsilise töö võib selgeks saada läbi piimhappe ja kupja sundivast piitsast sündiva valu, siis samasuguse sunniga valgekraeks ei koolita kuidagi ega kedagi.

Võib vabalt olla, et mu teadmised Eesti haridussüsteemist on lihtsalt liiga ühekülgised. Sõandan kogetu põhjal siiski imestada, kui aegunud ja iganenud on praeguses põhikoolis ja gümnaasiumis noortele antav käsitlus tööst, sellise töö tegemisest, mille eest tasutakse rahas. Tööõpetus tähendab endiselt pigem mootorika harjutusi, käelise võime arendamist ja nn ema aitamist, mitte aga tööd tööturu, töövõtja ja veel vähem tööandja seisukohast. Koolisüsteem justkui hābeneks fakti, et lapsest saab täiskasvanu ja täiskasvanust töötajatu osa. Ehkki sisustus ja materjalid on moodsad, tehakse tööõpetuses täpselt sama, mida siis, kui Brežnev veel elas. Sunnitöö ei olnud karistus ainult pimedal keskajal, vaid on seda ka tänapäeval. Täiesti võimalik on olukord, et tööpuudusest pettunud noor sooritab ühiskonna silmis kahjuliku teo ja saab karistuseks ... töö! Seejuures ühiskondlikult kasuliku töö! Huvitav, kas

maksu- ja tolliametil või rahandusministeeriumis on olemas ühiskonnale kasutute tööde ehk ka näiteks erialade nimekiri? Neid võiks ju kuidagi eriliselt maksustada ja muuta nad nii ühiskonnale kasulikuks?

Kui jätta kõrvale vabatahtlikkus sotsiaalsetes küsimustes (mitte vähem olulisena, pigem vastupidi) ja vaadata vabatahtlikkust võimalusena omandada teadmisi ja kogemusi elukutse, ameti ja edasi eriala valguses, siis oleks ammu aeg minna seda sama teed, mida on läinud armee. Räägitakse ju seal küll kutsealustest (kutse võiks tähendada ju võimalust valida ja ka loobuda, vastasel korral ol-daks ju käsualused?), kutsealuseid noor-mehi nähakse aga nendena, kes lähevad täitma oma kohust riigi ja rahva eest.

Ehk vabatahtlik töö peaks muutuma kohustuslikuks! Muutuma kutsealuseks. Muutuma osaks töötajatuks saada olevast ressursist. Olemuselt teistsuguseks ressursiks. Kohustuslik vabatahtlikkus kõlab pealtnäha jaburalt, tegelikult seda siiski olemata – üks suurtest probleemidest, mis saadab noori haridusega või hariduseta tööturule sattujaid, on kogemuse puudumine. Muidugi hangitakse kogemusi ka praegu. Suur osa noortest otsib endale su-veks tööd, seda tehakse ka kooli kõrvalt. Mõned selleks, et teenida raha, mõned kogemuste korjamiseks. Aga see ei ole süsteem. Praegu ei aita süsteem kaasa sellele, et noor leiaks vabatahtliku tegevuse kaudu selguse, mida õppida edasi, mis on õige elukutse või lausa eriala. Aga ta võiks seda ju teha?

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub oma eelkäija EMSL-i infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 5300.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sule- ja pildimeistritele.

Tekstid valisid ja toimetasid

Mari Kodres | mari@ngo.ee

Urmo Kübar | urmo@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Rotermanni 8, 10111 Tallinn

664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik. **Pa-beril** leiad ajakirja EMSL-i kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatud koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastavad **regionaalministri** valitsemisalast Siseministeerium ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital.



SISEMINISTEERIUM

Estonian Ministry of the Interior



Trükitud keskkonnateadlikus trükikojas Ecoprint



“Soovid, soovid, soovid...”

(Hea Kodanik 1/2011 lk 16-19)

2/16 – õnn või õnnetus?

Vabaiühenduste manifestide paljus enne valimisi on ühelt poolt muidugi tore, teisalt kahandab aga võimalusi koalitsioonileppe koostajatele silma jääda. Manifestide ja platvormide koostamine on huvigrupi ettepanekute koalitsioonileppesse jõudmise eeldus, sest annab kinnitust, et ka huvigrupil on olemas terviklikum nägemus valdkonnast ega tegeleta pelgalt ühe kitsa teema promomisega.

Hoopis olulisem küsimus on aga see, mida pärast manifesti koostamist nendega edasi tehakse – pelgalt kirja saatmise tõhususele lootma jäädes ei juhtu midagi. Tuleb poliitikutega kohtuda ning oma ideed maha müüa. Parim, aga kahtlemata ka kõige raskemini teostatav aeg selleks on koalitsioonikõneluste käigus.

Ka Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) esitas valimiste eel erakondadele omajagu ettepanekuid noorte olukorra parandamiseks. Kuigi mõned neist olid tõepoolest sellised, mille elluviimiseks on vaja leida kusagilt “mustast august” lisavahendeid, ei saa seda öelda kõikide kohta. Olime

lootusrikkad just eelkõige nende ettepanekute koalitsioonileppes kajastumise ja rakendamise osas, millega ei kaasneks riigilt lisaraha küsimine, sest teatavasti ollakse praegu üsna skeptilised uute rahaliste kohustuste võtmise osas.

Meie õnneks või õnnetuseks kajastus koalitsioonileppe lõppversioonis 16 ettepanekust kaks. Esimene neist puudutas arutelu algatamist valimisea langetamise üle 16. eluaastani, mis meie ettepaneku kohaselt pidanuks küll olema sõnastatud pigem kindla lubaduse kui jutupunktina, ent rahul võib sellega siiski olla, sest valitsusel pole enam võimalust öelda, et teema ei ole päevakorral.

Teine, oma sisult ja kaalult vahest ehk isegi olulisem punkt puudutab karjääriteenuste kättesaadavuse tagamist üld-, kutse- ning kõrgkoolide noortele.

ENL on aastaid rõhutanud karjääriteenuste võtmetähtsust Eesti haridussüsteemis. Võib ju aru saada sellest, et igasuguste noorte töölesaamist soodustavate maksuerandite kehtestamine ja lisarahastuse leidmine noorsootöö toe-



tamiseks pani poliitikud neid olulisi ettepanekuid kõrvale heitma, ent raske on mõista, miks poliitikud kardavad suhteliselt väikese vaeva ning lisaressurssideta teostatavate ettepanekute omaks võtmist, mis noortepoliitika tähtsust ühiskonnas tõstaksid.

Kokkuvõtlikult on noorteteemade osakaal koalitsioonileppes kindlasti kasvanud, ent rõhuasetus on (ootuspäraselt) noorte riskikäitumisel, formaalharidusel ja spordil. Vähem nähakse vajadust rääkida noorte osalusest, mitteformaalsest haridusest, lõimitud noortepoliitikast.

MARTTI MARTINSON

ENL-i noortepoliitika spetsialist

Hea Kodanik – truu nagu vari

Kodanikuühiskonna ajakirja saad tasuta oma postkasti, kirjuta vaid info@ngo.ee.

Värskeim teave rahastusest, koolitustest, seadustest ja muust lausa iga nädal – liitu listiga www.ngo.ee.

Jaga

oma mõtteid ja kommentaare

Heas Kodanikus käsitletud teemadel

heakodanik@ngo.ee

Kodanikuühiskond sai oma nädala

Tartlased viisid aprillis ellu idee, mis võib kujuneda lähiaastatel kõigi vabaühenduste aktivistide ja fännide jaoks sama loomulikuks kevade osaks nagu rohu tärkamine ja aastaaruannete kirjutamine: Domus Dorpatensis ja Eesti Väitlusseltsi eestvedamisel korraldati kodanikuühiskonna nädal.

Nädal algas seitsmenda Eesti kodanikuühiskonna konverentsiga, kus seekord keskenduti headele lugudele – kuradito-sinale edukale näitele inimeste kaasaharimisest, koostööst ja vabaühendusena tugevamaks saamisest. Järgmisel päeval

jätkati aruteludega probleemide üle, peeti debatte (esimene neist, näidisväitlus, kestis lausa 24 tundi), korraldati vabaühenduste mess ja näidismeeleavaldus. Öhtuti vaadati Domus Dorpatensis ruumides kodanikualgatuseteemalisi filme.

Nädala lõpuks liiguti ka põhja poole, kus ootasid trenditeadlike kodanikualgatajate lemmikud Garage48 ja TedX.

Kodanikuühiskonna nädalat rahastas Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Vaata pildiülevaadet nädalast ajakirja tagakaa-nelt ja loe lisa www.kodanikuuhiskond.ee.



EESTI KODANIKUÜHISKONNA NÄDAL

Eesti Väitlusselts & Domus Dorpatensis



Oliver Henman jagas kaasava eelarve kogemusi teistes riikides.

Oliver Henman



Toomas Trapido kehastus simulatsioonis vallavanemaks ja esitles valla tulusid-kulusid.

Martin Meitern



Alari Rammo

Hääletamine toimus mängulisemalt – igaüks sai oma poolt- või vastuseisu näidata eri värvi ubade abil.

Rahvas eelarvet tegema

Kevad on kaasa toonud uusi võimalusi kaasavate eelarvete austajatele: neile, kes usuvad, et rahvas saaks hästi hakkama, kui lasta neil arutleda vähemalt osa üle kohalikust või riigi eelarvest ja ise ka otsustada.

EMSL pühendas sellele teemale oma tänavuse kevadkooli. Kaasava eelarve koostamisest teistes riikides rääkis Suurbritannia ekspert Oliver Henman, põhiosa koolipäevast võttis enda alla aga asja enda läbiproovimine. Mõeldes end seks puhuks EMSL-i loodud Ratta valla viie küla elanikeks, harjutati, kuidas eelarvevõimalusi tutvustada, oma ideid välja käia, nende üle aru pidada ja lõpuks otsusele jõuda.

Loodame, et kinnitust sai vähemalt kaks asja. Esiteks – selline viis eelarvete koostamiseks töötab, inimesed on huvitatud ja suutlikud kaasa rääkima ja otsima paremaid lahendusi ning seda mitte ainult isiklike huve, vaid ka teisi ja eelarve võimalusi arvestavalt. Teiseks – kui osalejatesse hästi suhtuda, toimuvad sellised arutelud rõõmsalt, ilma tülideta. Kes aga soovib kirjalikke juhiseid, võiks vaadata Avatud Eesti Fondi ajaveebi, kus seda teemat pikka aega uurinud e-Riigi Akadeemia käib välja ühe võimaliku Eesti oludele sobiva kaasava eelarve koostamise stsenaariumi.

Kevadkool toimus osana EMSL-i, Praxise ja Siseministeeriumi paremate poliitikate projektist, mida rahastas Euroopa Sotsiaalfondi tarkade otsuste fond.



Prügikoristus
Moldovas.

Maailmakoristus nakatab

Maakera on üks ütleмата räpane paik, millest said esimesena aru eestimaalased. "Teeme ära!" eeskujul toimuvad üle-riigilised koristustalgud üha uutes ja uutes riikides. 16. aprillil küüriti korraga kolme maad – esimest korda Moldovat ja Ukrainat, juba neljandat korda Leedut. Samal nädalavahetusel peeti Sloveenias ka kolmepäevane konverents Balkani maade aktivistidele, kes plaanivad suurt koristusi tuleval aastal. Ootused-lootused on suured, mida tõestas aprilli alul Bulgaaria pealinnas Sofias toimunud katsekoristus, millele tuli välja tervemisti 45 000 inimest.

Eesmärgiks on loomulikult kogu planeedi puhastamine, paari aastaga on tal-

gud toimunud veel Lätis, Leedus, Indias, Portugalis, Sloveenias ja Rumeenias ning lähikuudel ees lisaks Kambodžas, Soomes, Venemaal ja Brasiilias. Uusim algatusgrupp tahab kraamida San Francisco linna USA-s.

Let's do it World'i meeskond otsib üksiti ka vabatahtlikke, kes teiste riikidega suhelda aitaks ning kel oleks piirkonnaga soovitatavalt mõni isiklik kogemus või vähemasti piiritu kirg (ja väga hea inglise keel). Lisaks kuluvad ära abikäed teavitustimeeskonda, logistika korraldamiseks, toimuvat arhiveerima ja muudki tegema.

Kel tahtmist ja usku, andku märku info@letsdoitworld.org.



Kodanikuühiskonna toetusrühma
vastne esimees Priit Sibul.

Kodanikuühiskonnast valitsusleppes

28. aprilli istungil kinnitas uus valitsus oma tegevusprogrammi aastani 2015. Tänavusest vabariikide manifestist (www.ngo.ee/manifest) jõudsid valitsusleppesse veidi hõlpsamad kujul nii registriandmete, tulumaksusoodustuste kui ka läbivalt kaasamise teema, lisaks palju valdkondlike vabariikide puudutavat. Konkreetsemalt ei mainita aga üldse kodanikuühiskonna ning vabariikide rahastamise korraldamist, kuigi nende edendamisel saab tugineda värskele kodanikuühiskonna arengukavale, sest üks valitsuse tegevuskava punkte ongi EKAK-i rakendamine.

Näiteks mittetulundusühingute ja siht-

asutuste registri andmete vabasse kasutusse andmise tähtsaks on valitsus omale seadnud paraku alles 2013. aasta lõpu, ent suurem selgus tulumaksusoodustuste teemal saabub näiteks juba tuleval aastal. Loe kogu tegevuskava www.valitsus.ee.

Kodanikuühiskonnale lubab mõelda ka vast valitud parlament, kus lisaks hulgale regionaalsetele, valdkondlikele ja teiste riikide toetuseks loodud ühendustele taastati uues koosseisus ka kodanikuühiskonna toetusrühm. Sinna kuulub esialgu 20 saadikut kõigist erakondadest ja rühma esimeheks valiti endine Põlva maavanem, IRL-i kuuluv Priit Sibul. Minge, kruttige nõo!

TOETUSED AVALIKE TEENUSTE ÄRIPLAANIDELE

Aprillis avanes lõpuks eksootilise Šveitsi vabariikide fond, mis toetab 2,3 miljoni euroga lähiaastatel avalike sotsiaalteenuste äriplaanide koostamist ja nende elluviimist ühenduste ja avaliku sektori koostöös. Programm toetab sotsiaalseid probleeme ennetavaid ja sotsiaalteenuste vajadust vähendavaid tegevusi nagu huvi- ja vabaharidust ning kogukonnateenuseid. Taotlemine toimub eraldi teenuse äriplaanide koostamise projektile ning plaani elluviimiseks. Esimese taotlused tuleb esitada 1. augustiks 2011, elluviimise projektid 22. märtsiks 2012.

Fondi juhib Eestis Kodanikuühiskonna Sihtkapital koostöös rahandus- ja siseministeeriumiga ning viimane kaastrahastab tegevusi 300 000 euroga. Tegu on kümnenäädalase projektiga Eesti majanduslikku ja sotsiaalset arengut toetavast Šveitsi-Eesti koostööprogrammist, mille kogumaht on 2007.–2012. aastal 24 miljonit eurot.

Loe lisaks www.fin.ee/shveits ning vabariikide fondist www.kysk.ee/?s=464.



Vaevalt kahtleb keegi Hea Kodaniku lugejatest, et vabatahtlik tegevus on väärtuslik. Kuidas seda aga rahas mõõta ja teistelegi arusaadavalt esitleda? Praxisel valmis selleteemaline analüüs, mida tutvustab **KÜLVI NOOR**.

Vabatahtliku tegevuse majanduslik väärtus

Põhjusi vabatahtliku tegevuse väärtust hinnata on palju, kõige põhjalikuma loetelu neist on koostanud Rahvusvaheline Tööjõu Organisatsioon ILO.

Esiteks on vabatahtlik tegevus arvestatava mahuga ning loob olulist majanduslikku väärtust. Maailma rahvaste tööjõust harrastab vabatahtlikku tegevust 12%, kasumitaotluseta organisatsioonide tööjõust moodustavad vabatahtlikud keskmiselt poole.

Seejuures on vabatahtlik töö filantroopia olulisim vorm, olles isegi konservatiivsete hinnangute järgi kaks korda suurem rahalistest annetustest.

Teiseks, lisaks majanduslikule mõjule on vabatahtlikul tegevusel sotsiaalne väärtus nii ühiskonnale kui ka tegijale endale. Näiteks on see oluline töötajate väljaõppe võimalus ja aitab tööturule siseneda. Vabatahtlik tegevus suurendab solidaarsust ja sotsiaalset kapitali ning tõstab ühiskonna elukvaliteeti, see võib olla oluline vahend kaasamise ja lõimumise edendamisel. Rääkimata sellest, et pakub vabatahtlikule

isiklikku rahuldust, eneseteostust, heaolu ja kuuluvustunnet. Samas, uurijatel on raskusi tuua välja selgeid seoseid näiteks vabatahtliku tegevuse ja ühiskondliku sidususe vahel.

Kolmandaks – mida ei mõõdetata, seda on raske hästi juhtida. Nagu tasustatud töö, on ka vabatahtlik tegevus tulemuslikum, kui selle juhtimine on efektiivne. Usaldusväärset infot vajavad oma töö plaanimiseks nii poliitikakujundajad kui ka vabaihendused.

Neljandaks – mida pole näha, seda pole olemas. Vabatahtliku töö tegeliku väärtuse varjamine alaväärtustab seda ega innusta vabatahtlikke rohkem panustama. Ilma andmeteta on saadav kasu vähem selge, väärtuse väljatoomisega saab aga suurendada huvi oluliste probleemidega tegelemise vastu.

Vabatahtliku tegevuse majandusliku väärtuse teada saamiseks tuleb kõige lihtsamalt öeldes korrutada sellega tegeletud tundide arv aja väärtusega rahas. Euroopa riikidest on vabatahtliku tegevuse väärtuse poolest esirinnas Skandinaavia maad ja

riigid nagu Holland, Prantsusmaa, Suurbritannia ja Saksamaa, kus see jääb 2–5% vahele sisemajanduse koguproduktist (SKP).

Veidi jäävad maha Lõuna-Euroopa riigid (Portugal, Hispaania, Itaalia) väärtusega 0,5–1,25% SKP-st. Kesk- ja Ida-Euroopa riigid (Rumeenia, Tšehhi, Ungari, Poola ja Slovakkia) on 0,04–0,45 protsendiga selle nimekirja tagumises otsas.

Vabatahtlikule tegevusele rahalise väärtuse andmiseks on kasutusel peamiselt kolm meetodit.

Miinimumpalga meetod on lihtsaim hinnang vabatahtliku tegevuse minimaalsele majanduslikule väärtusele. Selle puhul korrutatakse vabatahtlikule tegevusele kulutatud aeg minimaalse tööjõukulu väärtusega. Eestis oleks see 2010. aasta andmete põhjal 29 miljonit eurot aastas. SKP oli 2010. aastal Statistikaameti andmetel 14,5 miljardit eurot, järelikult moodustab vabatahtlik tegevus sellest minimaalselt 0,2%.

Keskmise palga meetodiga eeldatakse, et vabatahtliku töö ajaline väärtus on võrdne keskmise palgaga. Hinnangut täpsustatakse

erineva sotsiaaldemograafilise taustaga inimeste keskmise palgaga. Vabatahtliku töö väärtus keskmise palga meetodil oli Eestis 2010. aastal 81,7 miljonit eurot ehk 0,56% SKP-st.

Sektori meetodi puhul küsitakse, kui palju teeniks vabatahtlik, kui ta teeks sarnase iseloomuga palgalist tööd. Vabatahtliku töö väärtus sektori palga meetodil oli 2010. aastal 48,4 miljonit eurot ehk 0,33% SKP-st.

Käsitatud hinnangutest annab see kõige täpsema hinnangu vabatahtliku tegevuse majanduslikule väärtusele. Keskmise palga ja sektori meetodiga saadud hinnangud on peamised hinnangud ka rahvusvahelises võrdluses.

Need kolm hinnangut vastavad küsimusele, kui palju kuluks avalikul ja kolmandal sektoril eelarvelisi vahendeid mingite ülesannet täitmiseks ja töö tegemiseks, kui vabatahtlikele peaks palka maksta. Eesti puhul on vastuseks 29–82 miljonit eurot. Väiksema väärtuse puhul makstaks vabatahtlikele miinimumpalka, suurema puhul makstaks neile keskmist palka, kuid need hinnangud on pigem teoreetilised.

Täpseima hinnangu väärtuseks on 48 miljonit eurot. See summa kuluks, kui avalik ja kolmas sektor peaks hetkel teostatavat vabatahtlikku tööd ostma turuhinnaga.

Nende numbrite puhul tuleb lisada, et on võimalik nende alahinnatus: vabatahtlikule tegevusele kulunud aja arvestamise aluseks kasutasime Statistikaameti ajakasutuse ja

Kaks meetodit vabatahtlike kaasajale

Et saada vabatahtlike loodava väärtuse kohta konkreetsemaid andmeid, mida neid kaasav organisatsioon saaks kasutada oma töö paremaks plaanimiseks või mille abil seda väärtust rahastajatele ja teistele huvilistele selgitada, saab kasutada näiteks järgmisi meetodeid.

Vabatahtliku investeeringu ja väärtuse audit

Selleks hinnatakse iga vabatahtliku majanduslik lisandväärtus, lähendades tema töö mõnele sarnasele tasustatud tegevusele (näiteks vabatahtlik autojuht lähendatakse taksojuhile). Hinnangu aluseks on nimetatud sarnase tegevuse tööjõukulu (analoogselt keskmise palga meetodiga). Sellest lahutatakse organisatsiooni investeeringud, mis on jagatud vabatahtlike arvuga. Nendeks investeeringuteks on näiteks haldus- ja juhtimiskulud, reklaam ja värbamine, koolitamine, vabatahtlike kulutused, varustus ja seadmed, toit ja majutus, kindlustus, kinnisvara jms. Saadud hinnang näitab tehtud investeeringutest saadavat rahalist kasu.

Vaata lähemalt Volunteering England kodulehelt www.volunteering.org.uk (sisesta otsingusõnaks "VIVA").

Vabatahtliku tegevuse mõju hindamine

Igale huvigrupile (vabatahtlikud, vabaihendused, teenusekasutajad ning laiem ühiskond) on loodud vastavad küsimustikud ning fookusgruppide läbiviimise juhendid.

Neid kasutades hinnatakse vabatahtliku tegevuse väärtust (nii füüsiline, majanduslik, inimlik, sotsiaalne kui ka kultuuriline) ja selgitatakse välja nii kulud kui tulud.

Hinnangud näitavad tehtud investeeringutest saadavat rahalist ja mitterahalist kasu.

Üheks selliseks mõjude hindamise näiteks on hollandlaste Wellventure Monitor www.wellventuremonitor.nl/default.aspx

tööjõu uuringute andmeid, mis küsivad inimestelt vabatahtliku tegevuse kohta viimase nelja nädala jooksul. Seega on tegu peamiselt regulaarsete vabatahtlikega, ent nendegi hulk on ilmselt tegelikult suurem, sest nagu näitavad Praxisse varasemad uuringud, ei oska suur osa vabatahtlikke ise oma tege-

vusi selle sõnaga nimetada ega pruugi seega ka Statistikaameti andmeis kajastuda.

Loe ka Praxisse analüüsi tervikteksti www.praxis.ee.



Kui esimesel "Teeme ära!" koristustalgutel tulnuks kõigi vahendite ja tööjõu eest maksta, olnuks kogueelarveks saanud kulunud üheksa asemel 131 miljonit krooni.

Kuidas viljastada pinnast ettevõtliku heategija sünniks ning miks nii vähesed sellega hästi hakkama saavad, uuris infovärava www.ngo.ee ingliskeelse osa toimetaja **ARO VELMET**.

Vabatahtlik hällist hauani

Kes vähegi Tallinna kultuurielust huvitub, on ilmselt kunagi puutunud kokku Maria Jõelaga. Ta on pannud subtiitreid kümnetele PÖFF-i filmidele, jaganud raamatuid Balti Filmi- ja Meediakooli raamatukogus, näidelnud harastusteatris, juhtinud Tallinna Ülikooli tudengielu ja aitab praegu kaasa kultuuripealinna programmi elluviimisele. See ürituste ja projektide nimekiri on juba iseenesest nii muljetavaldav, et võime kergesti jätta märkamata ühe nüansi Maria pika kulturnikukarjääri juures – ta on seda kõike teinud vabatahtlikuna, särasiilselt, oma töö eest pennigi saamata.

Arvestades, kui võrd viljakalt kasutavad vabatahtlikku tööd ära organisatsioonid nagu PÖFF või Tallinn 2011, aga ka „Tee-me ära!“, Maarja küla ja paljud teised tuntud nimed, võib tulla üllatusena, et OECD „Society at a Glance“ uuringu andmeil on viimase kuu aja jooksul tegelenud heategevusega, sealhulgas vabatahtliku tööga

vaid iga neljas eestlane. Neil andmeil oleme OECD-s tagantpoolt kolmas, kaugel maas sellistest riikidest nagu USA või Iirimaa, kus üle poole elanikest on viimase kuu jooksul teinud vabatahtlikku tööd.

Samas Mariat see number ei üllata. „Kartsin, et see on veel väiksem. Tun-

tahtliku tegevusega umbes pool Eesti elanikest, neist omakorda kolmandik ei oska küll end ise vabatahtlikuks nimetada.

Kõige rohkem on vabatahtlikke 15–24-aastaste ja 35–49-aastaste seas, mõlemas vanusegrupis ligi 30%. Enamik on võrdlemisi haritud ja majanduslikult heal järjel, ent koguarvudes jääme siiski alla tuttavatele eeskujudele Skandinaavias ja Lääne-Euroopas. Lõpuks, värskeim Praxise analüüs toob Statistikaameti andmetele toetudes välja, et Maria-taolisi regulaarseid vabatahtlikke, kes annetavad oma aega sagedamini kui kord kuus, on Eestis vaid 4,5% elanikkonnast.

Sellised numbrid teevad küll mõtlikuks, aga ei üllata. Esimesed vabatahtlike vahendamise tegelevad organisatsioonid alustasid siin tosin aastat tagasi. Just seetõttu, et nähti, kui paljud inimesed pole vabatahtlikust tööst kuulnudki, isegi kui nad ise sellega „talgute“ või „niisama aitamise“ nime all tegelesid.

Anna Gramberg, kes on Vabatahtliku

Eestis vabatahtliku tegevusega tegelejatest kolmandik ei oska end ise vabatahtlikuks nimetada.

dub, justkui väga suur osa elanikkonnast sellega ei tegele. Et pigem noored, minu lähikonnas kuni 30-aastased tegelevad, vanematest tean vaid üksikuid.”

Kodumaised uuringud päris nii karmi pilti ei maali, kuigi kestvateks kiiduavaldusteks samuti põhjust ei anna. Praxise ja Emori kahe aasta tagune küsitlusuuring näitab, et ühe aasta jooksul tegeleb vaba-

Küllli Vollmer, "Teeme ära!"



Siim Männik

Maria Jõela



Alari Ramm



Anna Gramberg, VTA



Kristo Vaarmari

Kaupo Kalda, help.ee



Tallinn 2011 vabatahtlikud
Plektrumi ettevalmistustel.

Age Hallen / Tallinn 2011

Tegevuse Arenduskeskusega (VTA, kuni 2007. aastani tegutsenud Tartu Vabatahtlike Keskuse järeltulija) olnud seotud selle loomisest saadik, nendib, et paljud küsimused, mida küsiti tema käest 2001. aastal, korduvad ka kümme aastat hiljem.

„[Meie organisatsioon] loodigi selleks, et olid korduma kipuvad küsimused. Mis see on? Kes seda teeb? Milleks seda vaja on? Oli selge vajadus need küsimused ühte kohta koondada. See probleem on endiselt suur. Ei leita, kust pihta hakata, et millised on organisatsioonid ja kuidas nendega ühendust saada.

Ja organisatsioonid ise ka ei tea, kuidas vabatahtlike kaasata.”

Ka uuringud kinnitavad, et kümne aastaga pole palju muutunud. Õigemini, muutunud on see, et tööd tehakse vähem, vaba aega on rohkem, kodutöid ei pea ka nii palju tegema – aga et kõike seda vabanenud aega heategevuseks kasutada, seda ei ole. Nii väidab Statistikaameti kümne aasta tagant korraldatav ajakasutusuuring.

Ent selmet eestlaslikult nuriseda, kuidas

kõik on halvasti, on alati halvasti olnud ja aina halvemaks läheb, küsigem, kui palju antakse endale aru, milline hulk eeltööd ühe vabatahtliku heaks ja püsivaks kaasamiseks üldse teha on vaja?

Kangesti tekib tunne, et keskmine töömurdja mõtleb vabatahtlikust tööst kui millestki, mis on haruldane, mitte just liiga väärtuslik (sest palju see piletikontsu-

Organisatsioonid ei vasta abipakkumistele, nad ei oska vabatahtlike kaasata. See on üks sagedasemaid probleeme, mida me kohtame.

rebija või prügikoristaja ikka lisaväärtust toodab ja ükski konsultant või jurist ei ava ilma rahata ju isegi oma sülearvutit!) ning kokkuvõttes suhteliselt kõrvaline.

Anna Gramberg arvab, et sellise mõteteviisi taga on teadmatus, kui palju kasu võib ühest vabatahtlikust olla ja kui palju tööd selle nimel on vaja teha. „See on selline pidev nokk kinni, saba lahti situatsioon. Organisatsioonid ei vasta abipakkumistele, nad ei oska vabatahtlike

kaasata. See on tõesti üks sagedasemaid probleeme, mida me kohtame.”

Oletame, et selline suhtumine on tõepoolest levinud. Mis siis peaks motiveerima üht niigi juba väsinud ja ületöötanud eestimaalast oma vaba aega kuskil tasuta ära andma? Üks põhjus on muidugi see, et ollakse lihtsalt hea inimene. Meie Maria seiklused PÖFF-il ja mujal on suuresti

seotud rahuloluga, mis tekib ületöötanud inimesi aidates: „Kui palgalised töötajad juba niigi veedavad ööd-päevad kontoris ja siis tuleb mingi selline ülesanne nagu näiteks kutsetele nimede peale

kirjutamine, mis võtab palju aega, aga samas ei ole midagi tohutult pingelist. See motiveerib mind kõige rohkem, kui saab kedagi aidata, kes töösse upub, tema elu natuke lihtsamaks teha.”

Ent nagu ütlevad venelased, hea inimene pole elukutse. Sagedamini on vaja ikkagi käegakatsutavat kasu, mis inimese vabatahtlikkuseni toob, isegi kui edasi teeb ta seda juba lihtsalt sooja aitäh-sõna eest.

Üks motivaator, mille olulisust pole

meil õieti mõistnud ei vabatahtlikud, neid kasutavad organisatsioonid ega tööandjad üldse, on saadav töökogemus, nendib „Teeme ära!“ koordinaatorite toimkonna eestvedaja Külli Vollmer, kes põhitööna tegutseb külaliikumises Kodukant. „Üks tütarlaps jõudis mitme inimese vahendusel meile ja tõlgib meie materjale inglise keelde. Organisatsioon

ju ka katsub neid inimesi. Kui ma näen, et ta on hea tegija, miks ma peaksin teda ära laskma? Praegu tõesti teeb tasuta,

aga kui hiljem tulevad juba suuremad tööd, mille eest saame maksta, miks ma peaks neid siis hakkama tellima kuskilt tõlkebüroost, kui võime palgata oma senise vabatahtliku?“ räägib ta.

Ka teised tööandjad võiksid väärtustada vabatahtlikku tööd, eriti ajal, kui eelneva töökogemuse järele on üha rohkem nõudlust. Paraku seda alati ei mõisteta. „Tõepoolest, on palju tööandjaid, kes mõtlevad et kogemus on kogemus ainult siis, kui selle eest on ka raha saadud,” nendib Vollmer.

Motivatsioonist üksi mõistagi ei piisa. Kuidagi peab vabatahtlik ka endale sobiva organisatsiooni üles leidma. Ning kui vabatahtlike meil napib, siis neid ja üldse heategevust vahendavaid portaale on Eestis nii palju, et raske järgegi pidada.

On klassikalisi, tööbörasilaadseid lehekülgi, nagu VTA rajatud Vabatahtlike värv, on originaalsemaid, nagu heategevuste vahetusel põhinev Õnnepank. Kuidas portaalide vahel valida ning miks mõned neist on edukamad kui teised?

Üldisemalt heategevusele keskendunud www.help.ee on eksisteerinud vaid mõned kuud, ent juba osutunud edukamaks kui mõnigi vana olia. Nende korraldatud esimesed korjandused täitsid oma eesmärgi paari päevaga, ning läbi räägitakse juba suurpankade ja rahvusvaheliste ettevõtete. Portaali vedav Kaupo Kalda arvab, et elukõige on küsimus turunduses.

„Mõte on selles, et on mõni väga konkreetne tüdruk Kelly või koer Družok, kel on kiiresti abi vaja, ja siis toimub see *action*. Seetõttu me ei teegi palju staatilisemaid üleskutseid,” räägib Kalda. Konkreetne tagab, et inimesed tahavad üritusega kaasa tulla, olgu selle näiteks kaks

nädalat vältav PÖFF, mille tulemused on kohe kinolinal näha, või päevapikkune „Teeme ära!“ – konkurentsituult Eesti populaarseim vabatahtlik aktsioon.

Teiseks, kolmandaks ja neljandaks küsimuseks on Kalda sõnul võrgustikud. „Kui sa ei suuda luua mingit püsikommuni, siis ei ole mõtet asja ette võtta. Miks mul-

Tekivad kaunid lahendused, töötavad hetkeni kuni raha otsas, siis lõpeb vedajatel jõud ja ka vabatahtlikega pole enam midagi peale hakata.

le tundus, et Help.ee-d on praegu mõtet teha, on sellepärast, et mul olid mingid püsikontaktid. Praegu on meil Facebookis 8000 sõpra, ja see on väga arvestatav kommuun. See on rahva meedia.”

Paraku on raske nii püsivalt mõelda, kui Eesti vabaühendused tegelevad põhiliselt peost suhu elamise ja järgmise projekti jaoks raha otsimisega. Nii tekivad kaunid lahendused, mis töötavad hetkeni

kuni raha otsas, siis lõpeb vedajatel jõud ja ka vabatahtlikega pole enam midagi peale hakata. „Ehitatakse suur maja valmis, aga siis pannakse ukse kinni: „Nägemist!”“ ütleb Kalda.

Võimalik, et just niimoodi on jaksust puudu jäänud näiteks Õnnepangal, kelle idee – viia kokku inimesed, kes tahavad teisi aidata, ja inimesed, kes abi vajavad – on küll ilus, ent Help.ee-st palju kauem tegutsenud organisatsioon on suutnud koondada vaid tuhatkond inimest. „Meil pole raha olnud, korralikuks turunduseks, flaierte trükkimiseks, info levitamiseks ja muuks selliseks,” kurdab Õnnepanga eestvedaja Airi Kivi. Teiseks on asju aetud peamiselt põhitöö kõrvalt, lisab Kivi. „Lihtsalt jaksu pole olnud selleks kõigeks alati.” Mis ei tähenda, et Õnnepank kohe pillid kotti paneks, vaid vastupidi, see sunnib Kivi sõnul tugevamasti tööle.

Samas ei maksa vabatahtlike vahendamist üle tähtsustada. Mariat veel mäletate? Tema pole kunagi ühtegi portaali kasutanud. „Minu puhul viis üks asi teiseni. Hakkasin vabatahtliku tegevusega pihta



Tallinn 2011

Vabatahtlikud Tallinn 2011 infokeskuses.



Vabatahtlik Annika Suurküla sätib TEDx-il kaelakaarte.

keskkoolis, kooli kõrvalt jäi aega üle. Nägin, et PÖFF otsib vabatahtlikke, ja nii see algas. Sealt juba üks asi viis teiseni, kuulsin, et keegi teine vajab abi, ja nii ta läks.”

Üks abivajajatest oli kultuuripealinn Tallinn 2011 projekt, kus tänaseks on rakendatud pea 300 vabatahtlikku. Nende projektijuht Margus Marksaare sõnul pole ühtegi vahendajat kunagi kasutatud, kõik tegijad on leitud oma kodulehe või tuttavate kaudu. Aitab mõistagi see, kui projekt on hästi tuntud ja kutsub inimesi kaasa lööma.

Kuid nagu ühes korralikus abieluski, kui armunud paar on teineteist leidnud ja liit sõlmitud, tõeline töö alles algab. Ning kui mesinädalad on möödas, võivad vastabiellunud sageli leida, et sellele, mis edasi saab – kes peseb pesu, maksab arved ja viib lapse kooli –, polegi mõeldud.

„Sageli ei osata vabatahtliku kasutada, ei ole läbi mõeldud, mis temaga peale hakata, kes temaga tegeleb, kes talle tööülesandeid jagab,” teab ka Maria. Tema on niisuguses olukorras ise vastutust võtma hakanud – näiteks Peda Folgi assistendina pakkunud, et võib protokollida või inimesi otsida. „Kõigil oli nii palju tegemist ja pol-

nud kogemust, kuidas käituda, nii et siis ei julgetud midagi öelda,” meenutab ta.

Peaaegu samasugust juttu võib kuulda nii vahendajatelt, vastuvõtvatelt organisatsioonidelt kui ka ekspertidelt. „Nii ei saa, et inimene tuleb siia ja siis ta lihtsalt jalutab mul järel,” viibutab Vollmer näppu vabaühenduste poole. „Nii ta ju tunneb ennast ebaõnnestununa!”

„Siin on jälle see küsimus, et kiire küll, aga mitte pakiline,” kinnitab Jaan Aps,

Just tänu organisatsioonidele, kes kas või tänusõnadega vabatahtlikke väärtustavad, sünnivad me sekka uued heategijad.

kes Heateo Sihtasutuse kaudu on pidanud selliste juhtumitega kokku puutuma korduvalt. „Kui kokkulepped ei pea, siis tuleb vabatahtlikuga kohe rääkida. Kui tekib paarikuine vahe ja siis kohtud mingil üritusel temaga, on reaktsioon see, et ups! Ja siis on kõigil piinlik, sest probleem on jäänud lahendamata.”

Ka Help.ee Kaupo Kalda on pidanud kommunikatsioonihäiretega kokku puutuma. „See on tihti selline ühepoolne ar-

mastus. Sa üritad ühendust võtta, saada kirju või helistad, ja sulle ei vastata või öeldakse, et ärge segage, meil ei ole aega. Meie point oli see, et äkki teil on abi vaja? Kui teil on, siis räägime.”

Küsimus pole lihtsalt viisakuses, kuigi ka see võiks mõistagi olemas olla. Ent lisaks on vabatahtlike eest hoolitsemine kõige kindlam viis uusi inimesi leida. Kardavad ju kõik organisatsioonid, et võideldakse ühe väikese, 4–5-protsendise aktivistide hulga eest, ja ükskord saab ka nende jaks otsa. Kuid just tänu organisatsioonidele, kes kas või väikeste tänusõnade, hoolitsuse ja hindamise abil vabatahtlikke väärtustavad, sünnivad meie hulka uued heategijad.

„Kui ma esimesed kaks aastat kandideerin [PÖFF-ile], siis ma tegin seda üksinda, kuigi ma sageli rääkisin teistele, et tule kaasa või kandideerime koos,” räägib Maria. „Mulle endale hullult meeldis see, rääkisin sellest kogu aeg teistele ja siis juba mõni kandideeris koos minuga. Ma ei tea, kas ma olen suutnud panna kedagi maailma parandama, aga mõnele üritusele kaasa aitama küll.”

Nii on ka Tallinn 2011 programmis pea iga teine vabatahtlik esmakordne heategija. „Suust suhu turundus on väga hästi liiku-

nud. Neid vabatahtlikke, kes korra on osalenud, on hästi palju, kes räägivad siis sõbrale või klassikaaslasle. On ka perekondi, kust on meil ema ja isa, ning vanaemagi üritatakse veel ära rääkida, et teeme midagi koos,” kinnitab Marksar.

Ja nii tekivadki võrgustikud. Usaldavad inimesed ju alati pigem head tuttavat kui anonüümset veebisaiti või soovitusi õhtuses meelelahutuslikus uudistemagasinis. Seetõttu ei pea ka Kodukandi Külli Vollmer kunagi pöörduma Vabatahtlike Värava või Facebooki poole. „Niipea kui ma kuskil maakonnas kurtsin, et ei leia endale vabatahtlikku, siis juba paari päeva pärast oli see inimene olemas, kes oligi juba ammu otsinud endale võimalust. Ma lihtsalt annangi teada sinna piirkonda või maakonda. Mulle meeldib, kui see info liigub mööda inimesi ja tuttavaid.”

Meenutagem, et nagu näitavad ka uuringud, on meie hulgas palju neid, kes tahaksid küll vabatahtlikkusega tegeleda, ent ei tea, mida see endast täpselt kujutab. Ning kuidas paremini neid selleni juhtida, kui inimeste kaudu, kellel see kogemus juba olemas. „Ma arvan, et 99% inimesi on sellised, kes võiksid tegeleda heategevusega,” ütleb Kaupo Kalda. „Ilmselt on mingi kogus, kelle tõttu me peame tegelema heategevusega, nendeni me hästi ei küüni. Aga ülejäänute puhul on kommunikatsiooniküsimus.”

„Seda on näha väga palju, et tegelikult ei teadvustata, mida vabatahtlik töö endast kujutab,” räägib Anna Gramberg. „Koolis eriti keegi ei räägi, kuskilt seda infot ei tule. Et kui juba ollakse õpilasesinduses või mõnes noorteühenduses, siis et ka see on ju vabatahtlik tegevus, selle peale ei tulda. Informatsiooni nagu on, seda lihtsalt ei leita üles.”

Võib-olla ongi asi selles, et infost üleküllastunud online-maailmas, kus iga säuts või nунu kassivideo nõuab tähelepanu, upuvad paljud vahendajad ja infoportaalid muu müra sisse ära. Ning et portaalistest palju kasulikum vabatahtlike värbaja on hea sõna ja sihipärane tegevus. Pole ilmselt juhus, et organisatsioonid, keda meie vabatahtlike leidmisega kunagi probleeme tekkinud. Rääkimata sellest, et meie intervjuu lõppedes seab Maria ennast kultuuripealinna Pärnu maantee kontori poole teele – sest töö vajab tegemist.

Vabatahtlike veebikodud

www.help.ee

Tänavu loodud veebikeskkond viib kokku abistajad nende heategevusprojektidega, kel puuduvad raha või oskused end korralikult kuuldavaks teha või vajavad nad lisatähelepanu. Help.ee eraisikutest aktiivgrupp usub, et info abivajajate kohta on Eestis väga killus-tunud, aga häid inimesi, kes toetaks, jagub kõvasti. Help.ee erilises fookuses on lapsed, loomad ja keskkond.

www.vabatahtlikud.ee

Vabatahtlike väravas saavad vabaihendused kuulutada vajadusest abikäte järele ja vabatahtlikud leida omale meeldiva organisatsiooni. Samuti on väravas palju vajalikku infot sellest, mis üldse on vabatahtlik töö, kuni Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse toimetamisteni, kes on aastaid olnud Eestis teema eestvedaja.

www.onnepank.ee

Help.ee-st varem alustanud keskkond on Õnnepank, kapitaliks samuti hoolivus ja teiste abistamine. Õnnepank edendab seega tänumajandust, kus jagamine tähendab nende matemaatikas korrutamist – jagades, mida sa saad, korrutub kasu teiste jaoks mitmekordseks. Kodulehele saab üles panna kõikvõimalikke abipalveid ja -pakkumisi ning sealt leiabki nii kaaslase otsingu reisile kui pakkumisi hoida lapsi või teha torutöid.

Vaba- tahtlikkus ja kasu

Viis ägedat naist, kes vabatahtlike ja vabatahtlikkusega eri nurkade alt kokku puutunud, arutlevad, kuidas vabadus, tahe ja kasu kokku klappivad.

Aidata saab ka erialaste teadmistega

Vabatahtlikkus on Eestis hea mainega ja üha kasvav trend. Ka Swedbanki inimestele annab see head tujus, uusi teadmisi ja kogemusi, võimalusi laiendada silmaringi, tunda ennast vajaliku ja väärtuslikuna, rääkimata panusest ühiskonna jaoks. Loomulikult loob see kasu ka tööandjale – üha kompetentsem, empaatiavõimekam ja elurõõmsam töötaja on nii ettevõtte väärtuslik esindaja kui ka töötegitaja.

Oleme vabatahtliku tegevuse korraldamises pidanud oluliseks, et meie antav tugi aitaks kaasa organisatsioonide arengule, nõnda püüame oma jõude koondada ja suunata väljavalitud organisatsioonidele. Selle võimaluse annab meile panga kolmeaastaseks saav annetuskeskkond. Et meile on oluline vabatahtliku tegevuse väärtustamine ja see, et panusest ka pikaajalisemalt kasu oleks, püüame hinnata organisatsioonide võimet oma eesmärgi ellu viia.

Teiseks oluliseks põhimõtteks on, et me üldjuhul ei rahasta ettevõtmisi, kus me ei saa pakkuda võimalusi vabatahtlikuna panustada. Tutvustame selliseid võimalusi pidevalt oma intranetis, nende hulgas on

näiteks “Tagasi kooli” projekt koos Noored Kooli ja Terve Eesti sihtasutustega, toidukogumise aktsioonid Eesti Toidupanga jaoks, õpilasfirmade mentorid Junior Achievement’i jaoks jne. Vabatahtlikena löövad kaasa nii meie tippjuhid kui ka erinevad spetsialistid.

Üha suuremat poolehoidu koguvad Swedbanki sees heategevad meeskonnakoolitused ja üritused, kus meie töötajad lähevad organisatsioonidele appi oma oskusi jagama. Näiteks käisid meie personalitöötajad “Noored kooli” värbamisstrateegiat koostamas, samuti oleme käinud Uuskasutuskeskuses aitas parema müügitaktika valikul. Koostööd plaanime praegu Eesti Asenduskodu Töötajate Liiduga nende juhtimise, strateegiaavaliku ja riskidega seotud küsimustes.

Lisaks panustavad üle Eesti meie regiooni- ja kontorijuhid ning spetsialistid vabatahtlikena ühekordsetes aktsioonides või koolitusi-seminare läbi viies. Kahjuks ei ole meil head ülevaadet mahust, mida vabatahtlikena panustame, aga näeme, et see trend liigub tõusvas joones ja usume,

et see jõud maakondades on päris suur.

Oleme võtnud eesmärgiks jõuda 2011. aasta jooksul tõhusama vabatahtliku tegevuse programmini. Ühelt poolt annaks see meie töötajatele paremaid võimalusi leida just nende huvidele ja kompetentsidele vastavad organisatsioonid ja teiselt poolt looks ühiskonnale veel suuremat lisaväärtust.

MARIS OJAMURU

Swedbanki ühiskondliku vastutuse valdkonnajuht



Lihtne matemaatika ja sotsiaalne kapital

Tava-arusaam eeldab, nagu oleks vabatahtlikkuse peamiseks motivaatoriks altruism ning äratehtud asi on kõige suurem tänu. Kindlasti nii ka paljudel juhtudel on, aga ei saa mööda vaadata, milline mitterahaline kapital vabatahtliku tegutsemise käigus käest kätte käib.

Vabatahtlikule annab ilma rahalise tasuta tegutsemine sotsiaalse kapitali, mis võib väljenduda nii loodud inimsuhetes ja võrgustikus kui ka heas maines. Nii kogutu võib omakorda realiseeruda ka suurema tutvusringkonna või paremate professionaalsete võimalustena. Just see arusaam juhtis ka masu kõrghetkedel stambiks muutunud naisteajakirjalikke soovitusi “kui tööd ei leia, käige kuskil vabatahtlikuna, sealtki võib midagi hargnema hakata”.

Samas ei saa unustada, et ka vabatahtlik annab organisatsioonile oma ressursse – lisaks ajale ka oma ühiskondlikku, poliitilist ja professionaalset kapitali. Vabatahtlikult tegutsemise paika tuuakse

oma oskused, oma kogemused ja ka oma tutvused ning võimalused ühiskonnas.

Mulle, enamasti oma professionaalseid oskusi andva vabatahtlikuna (kuigi ka talgutel reha haaramine ei ole võõras) on kõige suurem rõõm see, kui näen, et minu panus saab võimenduse ja tõesti ka midagi muudab. Seda kogesin viimati vaid mõned nädalad tagasi, kui teenistuses hukkunud kaitseväelaste laste haridust ja huvitegevust toetava Carolin Illenzeeri fondi heategeval õhtusöögil tõi vabatahtlik korraldustöö tagasi 140 inimese hea tahte, mis väljendus ka märkimisväärses rahalises annetuses.

Eesti on võrreldes paljude teiste riikidega suutnud hästi ära kasutada oma vabatahtlike professionaalseid oskusi. Kui näiteks siinsed koolid tunduvad päris hästi teadvat, kuidas vilistlaste ja vanemate hea tahe nende professionaalsete oskuste vastu vahetada, siis angloameerika maades elavad sõbrad kurdavad tihti, et on pidanud oma lapse kooli nimel reha või pintsli haa-

rama. Sellega on aga mööda pandud lihtsa matemaatikaga – kellegi aeda riisuma või seina värvima leiab edukalt ka viie euro eest tunnis, samas raamatupidaja, juristi või mõne muu professionaali tunnihind on turul tihti vahemikus 50–200 eurot.

LIISA PAST

suhtekorraldusettevõtte Meta Advisory Group partner





Suur masinavärk nõuab aastaringset haldamist

Pimedate Ööde filmifestival on suuresti üles ehitatud vabatahtlikkusele. Aasta ringi 14-inimeseline organisatsioon kasvab festivali ajal 330-pealiseks, kellest näiteks mullu töötas vabatahtlikuna tervelt 250.

Erinevaid ameteid on meil vabatahtlikele kokku 15 valdkonnast, näiteks võib tegutseda kinode teenindava personalina, külalisteosakonnas, festivali staabis, logistikas, turunduses jms. Kuigi mõte kaasata personali ilma palgale kulutamata tundub võluv, teeme tegelikult aasta otsa päris palju tööd, et vabatahtlikke parimal võimalikul viisil rakendada.

Olulisim on plaanida ameteid ja vajalike inimeste arvu, tunda ära ja valida õiged inimesed, neid koolitada ja motiveerida. Vabatahtlikud on meeskonna täisväärtuslik osa ja anname endast parima, et seda sõnumit ka neile endile edastada.

PÖFF on õnnelik organisatsioon, kuhu vabatahtlikuks soovijaid on olnud mitu aastat enam, kui meil on tööd pakkuda.

Umbes pooled on otsustanud meiega liituda vähemalt teist aastat järjest.

Inimesed, kes meile festivali ajal appi tulevad, pole sageli oma PÖFFi-aegse ametiga varem kokku puutunud. Oluline on teha kindlaks, et meil on igapäevale pakkuda vääriline rakendus, konkreetseid ülesanded ja selge siht. Vabatahtlikena on meeskonnas nii toredaid tudengeid, aktiivseid pensionäre kui ka tõsiseid töötajaid, kes võtavad seks ajaks puhkuse või sobitavad PÖFF-i töö oma palgatöö graafikuga.

Seejuures on tore tõdeda, et kuigi vabatahtlikud saavad kõik festivali passi, millega töövälisel ajal kinos käia, ei ole see esmaseks motivaatoriks. Arvestades, et oleme kokku leppinud minimaalseks pänuseks kuus tööpäeva ja festival ise kestab vaid kaks nädalat, pole enamikul meeskonnaliikmetest, sealhulgas vabatahtlikel, aega kinossaali külastada.

Mis siis paneb kõiki neid toredaid inimesi meiega seda tralli kaasa tegema?

Usun, et hea süda ja sisemine põlemine midagi suurt ja toredat korda saata. Meie kõigi kirg ja särasilmsus tuleb omavahelisest energiast, pimedatest öödest, ägedast festivalimelust ja soovist kinokülastajatele häid filme ja mõnusat elamust pakkuda.

HÄLI ÕIGUS

PÖFF-i vabatahtlike koordineerija



Aktsioonidest strateegilisema koostööni

Ettevõtete puhul on praegu suurem pilt veel selline, et vabatahtlikena tegutsetakse siiski rohkem ühekordsetes aktsioonides, näiteks käiakse talgutel abis. Arenguvõimalused peituvad kindlasti pikaajalisemas ja strateegilises koostöös.

Strateegiline lähenemine on seotud ettevõtte missiooni ja eesmärgiga, kuid praegu on probleemne sageli koostööpartneri väljavalimine, sest vabaühendusi ei tunta hästi. Siin on palju ära teha ka ühendustel endal, sest alati on võimalik aktiivsemalt huvi üles näidata. Teadlikkus on mõlemal pool siiski madal veel selles suhtes, et ettevõtte võib pakkuda ka oma töötajate erialaseid oskusi.

Ettevõtte saab oma vabatahtlikke programme arendades kindlasti ka otsest kasu näiteks positiivse maine kasvust. Natuke vähem nähakse praegu oma töötajate arendamist ja motivatsiooni tõstmist ning meeskonnatunde tugevdamist. Nii mõneski mõttes on hästi läbimõeldud vabatahtlik töö, kus töötajad tunnetavad ka oma isiklikku arengut, justkui soodushinnaga saadud koolitus.

Samuti leidub häid näiteid mujalt maailmast – näiteks kui ettevõtte töötajad panustavad mingi aktsiooni käigus oma aega ja oskusi, siis arvutatakse see tööpanus töötasuks ning annetatakse organisatsioonile. Omalt poolt on Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus välja töötanud vabatahtliku sõbra märgi, mis on mõeldud neile vabaühendustele, kes on oma vabatahtliku tegevuse võimalused ja strateegia läbi mõelnud.

Vabaühendused võiksid aga ettevõttele koostööd pakkudes kõigepealt kokku saada ettevõtte personalijuhiga ning arutada valikud läbi. Samuti võib läheneda mõnele juba olemasolevale koostööpartnerile, kes on näiteks spondeerinud mõnda üritust või annetanud organisatsioonile. Kui varasem koostöö on olnud hea, siis on siit ruumi edasiminekuks.

Eesti ettevõtetel on, kuhu püüelda. Äsja toimus Euroopa tasandil konkurss ettevõtete vabatahtlike programmide hindamiseks ning osalenud Eesti ettevõtteid oli vaid ühe käe sõrmedel üle lugeda. Võitjaks osutus Eesti Energia, keda võib koos Coca

Cola HBC EESTI, Swedbanki, Tallinna Vee ja Microlinkiga positiivse eeskujuna esile tõsta. Üldpilt on ikkagi nukker – enamik ettevõtetest pole kursis sellega, kas ja kui palju nende töötajad oma vabast ajast vabatahtliku tegevusega tegelevad, ning ei mõista veel vastastikust kasu, mis sellisest koostööst sündida võiks.

ANNA GRAMBERG

Vabatahtliku Tegevuse
Arenduskeskuse projektijuht



Vabatahtlik tegevus vormib parema töötaja

Vabatahtliku tegevuse juures on terve hulk võimalusi, mis jäävad nii riigile kui ka Eestit tööandjatele täna veel märkamata ja mille kasud saamata.

Kuigi ettevõtete ühiskondlik vastutus on Eestis laiemal diskussiooni mõttes veel vähe käsitletud teema, räägivad ettevõtted sellest siiski üha enam, peamiselt küll oma kaubamärgi turundamise kontekstis. Vähem on Eesti tööandjad teadvustanud sotsiaalse vastutuse sügavamat sisu ja võimalusi, nagu seda tehakse Euroopas ja mujal maailmas. Andes oma töötajatele võimaluse panustada vabatahtlikuna, saab tööandja suuremate investeeringuteta neid arendada ja motiveerida. Motiveeritud ja pühendunud töötaja panustab rohkem, töötab efektiivsemalt ja tulemuslikumalt.

Eesti ettevõtete hulgas on juba täna siiski häid näiteid, kuidas tööandjad vabatahtlikku tegevust arendavad, tasub nimetada näiteks Swedbanki, Coca-Colat ja AS-i Tallinna Vesi. Vaid mõned näited nende vabatahtlikest projektidest ja tegemistest:

ühised talgud, koristamised, korrastamised; ühistegevused lastekodu lastega; mentoriks olemine noortele; "Tagasi kooli" projekti panustamine; heakorrastustööd meeskonnatreeningute raames; oma töötajate vabatahtliku panuse rakendamine ettevõtte ürituste korraldamisse; oma töötajate rakendamine sisekoolitajana.

Ka Eesti Energia, Eesti suurim tööandja, astub oma noorte ettevõtlikkuse programmiga ENTRUM siin esimesi samme.

Lisaks sissepoole suunatud tegevustele saaks tööandja õhutada oma töötajate vabatahtlikku tegevust ka väljapoole, võimaldades talle selleks tööajast vaba päeva või paar aastat. Mõne ettevõtte jurist, finantsist või personalitöötaja võib väikese abiga luua suurt väärtust, minnes appi vabaühendusele, kus pole oma juristi või personalitöötajat.

Jagatud teadmine ja kogemus väärtustavad nii nende jagajat kui seda kogemust ja teadmist. Olles kasulik teistele, on tööandjal siin ka selged oma kasud sees – töövõi-

melised ja rõõmsad töötajad, suurenenud loovuse ja innovatsiooni võimalikkus ja uued ideed, tugevam positsioon tööjõuturul töövõtjate hulgas, kaubamärgi suurem tuntus ja väärtus. Lõpptulemust näeme ka n-ö joone all, rahalises väärings.

RIINA VARTS

Eesti Energia personalidirektor, aasta vabatahtlik 2010



Ainult reisimisest paljudele enam ei piisa, vaid tahaks midagi muud, midagi ehedamat. Tahaks näha, kuidas inimesed päriselt elavad. Paljudele tuleb seejuures appi reise sidumine vabatahtliku tööga, millest jagab omi kogemusi **LIIS KÄNGSEPP**.

Elamise kunst, volunturism?



Vaade purjeka ninast – kas päevitavatele kehadele, sinisele merele või delfiinidele.

Puutusin terminiga esmakordselt kokku aastal 2007, kui olin Argentinas Euroopa Noorte abiga tegemas Euroopa vabatahtlikku teenistust, ja sel hetkel vist ei andnud endale aru, et olin ka ise volunturist. Läksin tegema vabatahtlikku tööd, kuna tahtsin näha, kuidas inimesed mujal elavad, tahtsin aidata ja tahtsin õpida uusi keeli. Seega ühendasin reisimise vabatahtliku tööga.

Oma Argentina-aastal puutusin kokku sadade teiste volunturistidega, kellest paljud põhjendasid oma elulaadi samamoodi. Nad tõid välja, et lihtsalt reisimine pole enam nii huvitav, pole enam nii ekstreemne. Aga sidudes reisi vabatahtliku tööga, näevad nad hoopis teistsugust pilti riigist, kuhu on sattunud.

Paljud lääne-eurooplased mainisid veel, et rida „vabatahtlik töö Ladina-Ameerikas“ CV-s annab märksa paremaid võimalused tööle saada ja kui reisima on mindud pikemaks ajaks, aitab vabatahtlik töö jätta endast paremat muljet.

Nagu ütles toona hea sõber Martijn Hollandist: „Aastapikkust reisimist on kergem põhjendada, kui oled selle aja jooksul ka midagi kasulikku teinud, mitte ainult hostelites hänginud ja pidevalt pidu pannud.“

Eestis polnud volunturism toona, aastal 2007, veel eriti tuntud termin, aga tundub, et ka siin on asjad mõne aastaga üsna palju muutunud. Reisimist ühendatakse meilgi üha rohkem vabatahtliku tööga, eriti kui tahetakse ära olla pisut kauem kui paar nädalat.



Liis Kängsepa volunteeristi-pilt ja kogemusest valminud raamat.

Nii näiteks sõitis Sirje mullu mitmeks kuuks ühte Lääne-Euroopa riiki farmi

tööle. Rabas viis tundi päevas farmis tööd – tegi peenraid, valas betoonist põrandaid, koristas põõningut, värvis aeda või tegi muid töid, mida peremehel parasjagu tarvis oli. Vastutasuks sai veeta aega põnevate inimestega erinevatest maailma paikadest, tasuta süüa ja voodi, kus magada. Kordamööda kokati ja saadi nii tuttavaks kõigi vabatahtlike rahvusköökidega. Lisaks sõidutas peremees kostilisi ümbruskonnas ringi ja tutvustas kodukanti.

Sirje ütleb, et otsustas sellise reisimise kasuks, kuna see on odav ja ainus võimalus teada saada, kuidas inimesed tegelikult elavad – piiluda kardina taha ja näha teistsugust maailma kui tavalised turistid. Praegu plaanib Sirje juba järgmist sarnast volunteerismi-reisi, sedakorda Lõuna-Euroopasse või Lähis-Itta.

Sirje lugu on hea näide sellest, et vabatahtlik töö või volunteerism ei tähenda automaatselt vanuritel siibrite vahetamist, vaesuses virelevaid lapsi või muul moel šokeerivat keskkonda, vaid saab ka teisiti.

Oma teistmoodi lugu on rääkida ka Maarja Talil, kes veetis paar aastat tagasi nädala üpriski luksuslikul jahil, aidates kaardistada Itaalias San Remo lähedal elavate delfiinide ja vaalade elu. Sellist võimalust pakub Tethyse uurimisinstituut, mis kasutab vabatahtlike abi delfiinide ja vaalade loendamiseks, käitumise vaatlemiseks ja elupaikade kaardistamiseks.

Tethyse töö on vajalik, kuna arvatakse, et Genova sadama liiklus mõjub delfii-

nide ja vaalade arvukusele halvasti, aga laevaliikluse vähendamiseks peab olema mingi teaduslik alus. Seega kasutataksegi teadustööks ka vabatahtlike abi, et aastast aastasse kaardistada delfiini- ja vaalapopulatsioonide muutusi. Volunteerisminaldal elati purjekal mitmekesi kajutites, veedeti suurem osa ajast merel, tehti ühiselt vahetuste kaupa süüa ja õpiti tundma mere ökosüsteemi.

„Ma olin kogu aeg arvanud, et volunteerism on askeetlikult elamine ja raske töö tegemine mulle võõras keskkonnas, aga sain hoopis vastupidise kogemuse,“ räägib Maarja, kes on alati tundnud, et tahaks teha head, aga teadnud, et ei soovi minna näiteks Kenyasse, kuna see mõjuks talle liiga masendavalt.

Pärast Tethyse instituudi nädalast programmi tunneb Maarja aga soovi rääkida teistele sellest, kuidas vabatahtliku töö ühendamine puhkusega ei pruugi tähendada ohverdust – võib ka minna nädalaks ja endale sobivasse keskkonda.

„Meie muidugi arvasime, et jälgime delfiinide eluviise, aga mõnikord purjekalt alla vette vaadates tekkis küll küsimus, et äkki hoopis nemad jälgivad meid,“ naerab Maarja, „eriti kui delfiin pöörab pea ja vaatab sulle otsa.“ Nädalane elu jahil tõi talle palju uusi ja põnevaid sõpru, aga laiendas ka märkimisväärselt silmaringi. Nüüd teab ta palju rohkem mere ökosüsteemist, samuti delfiinidest ja vaaladest, kelle vaatlemisel vabatahtlikud abiks olid.

„Ma soovitsaksin sellist volunteerismi küll, kuna see pole nii drastiline elumuut-

tus – see ei võta sinult midagi, ei nõua ohverdusi, aga samas annab tohutult,“ ütleb Maarja, „see on väga mõnus tunne, kui tead, et lähed puhkusele, aga samas annad raha ja oma aega millegi hüvanguks, mis sulle korda läheb ja mida oluliseks pead.“

Maarja sõnul oli kogemus talle väga oluline kolmel põhjusel: ta sai teha midagi head, õppis ise palju ja puhkas talle väga armsas keskkonnas.

Kuidas leida võimalusi?

Euroopa vabatahtlik teenistus (European Voluntary Service, EVS) on üks variante, kuidas teha vabatahtlikku tööd ja näha samal ajal maailma. Projektid võivad kesta kuni aasta ja kaetud on suurem osa maailma riike. EVS-i kohta saab täpsemat infot Euroopa Noorte kodulehelt <http://euroopa.noored.ee>. Ilmselt on see ka üks turvalisemaid viise minna pikemalt välismaale vabatahtlikku tööd tegema. Samuti on kulud peaaegu olematud. Kümne huvitava EVS-i loo kohta saad lugeda raamatust „Hüppasin ellu tundmatus kohas“, mis on vabalt saadaval internetis.

Sõprade kaudu. Kui keegi teab kedagi, kes teab kedagi, võib see olla parem variant, kui ei taheta päris pea ees tundmatusse vette karata.

Internet on põhjatu – löö otsimootorisse märksõnad sisse ja saad vastu portsu erinevaid variante. Tuleb vaid valida, mis rohkem meeldib ja mis tundub mõistlikum.

Riik ja vabatahtlik

– nagu seen ja samblik

MARI KODRES uuris, kuidas toimib vabatahtlike ja riigi sümbiootiline suhe ehk nende kahe vastastikku soosiv kooselu.



Raske Kaitseliidu õppustel, kerge võib-olla saabus lahingus.

Ametite rida, kus tublid inimesed on vabast tahtest ja pennigi vastu küsimata võtnud oma õlgadele vastutuse, mille riik tavaliselt delegerib professionaalidele, on üsna pikk: politseid toetavad abipolitseinikud, Päästeametile tõttavad appi vabatahtlikud päästjad, armee saab loota kaitseliitlaste ja naiskodukaitsjate abile, rääkima ta reast pehmetest ametitest nagu sotsiaal- ja noorsootöötajad, keskkonna- või loomakaitses aktivistid. Ja need, kelle füüsis ei luba või vaim pole valmis Kaitseliitu astuma, saavad vabatahtlikena riikliku julgeoleku tagamisele kaasa aidata Küberkaitseliidus.

Aga alustame traditsioonilisemast – sotsiaalvaldkonnast. AS-i Hoolekan-deteenused juhatare esimees Maarja Mändmaa tõdeb kohe alguses, et nende ettevõtte, mille teenuseportfelli moodustavad erihoolekandeteenused psüühiliste erivajadustega täiskasvanutele ja lastele ning üldhooldusteenus eakatele, ei ole ise siinamaani vabatahtlike kaasamisel suurt huvi üles näidanud. Mändmaa mõtleb siin just vabatahtlikku kui tööjõudu, mitte näiteks annetamist. Viimasega on hästi – ettevõtte on koostööaltid, suheldakse otse hooldekodudega, annetatakse enamasti mööblit või muud oluliselt vajalikku.

2008. aasta seisuga oli Hoolekandeteenustel üle 2200 kliendi, aga Sotsiaalmi-nisterium ennustab, et teenuste maht suureneb tulevikus seni koduse hoolduse all olevate inimeste arvelt. Erivajadustega inimeste koguhulgaks Eestis hinnatakse 7000–8000 inimest, seda on kolm korda rohkem kui praegu. Kuidas siis tagada piisavalt ning pädevaid hooldajaid? „Ise pole me vabatahtlikke aktiivselt otsinud peamiselt kahel põhjusel: esiteks on meie kliendigrupp väga tundlik ja teiseks asuvad hooldekodud sageli raskesti ligipääsetavates piirkondades. Mulle tundub, et vabatahtliku töö pärast inimene oma mugavustsoonist mitmekümne kilomeetri kaugusele kodust välja tulema eriti valmis ei ole,“ viitab Mändmaa kehvale ühistranspordile.

Tänase seisuga on statistika selline, et igasse hooldekodusse üheksateistkümnest jagub keskmiselt üks vabatahtlik suve peale. Needki on peamiselt välismaalt. „Hoolekande valdkond on jäänud riigi jaoks kindlasti murelapse ossa ja mõnes mõttes julgen öelda, et meie põhikohaga töötaja-

test suur hulk on põhimõtteliselt vabatahtlikud. Teisalt, ega riigil pole ka mingit tohutut rahalist varu, mida ta ei soovi laiali jagada. Seepärast tulebki koos lahendused välja mõelda, kodanikud ja riik peavad kokku saama,“ arutleb Mändmaa ja ütleb veel kord, et ei taha riigi poole näppu

Mõnes mõttes julgen öelda, et meie põhikohaga töötajatest suur hulk on põhimõtteliselt vabatahtlikud.

viibutada, kui ettevõtte endal veel paljud strateegiad järele proovimata.

Sealjuures märgib ta, et sageli arvatakse, nagu ehmataks erivajadusega inimesed väljastpoolt tulijaid, tegelikkuses on aga vastupidi – mõni klient võib oma päevase rutiini lõhkumisest ja võõraste nägemisest saada suuremat sorti trauma, mille tagajärgi põhikohaga hooldajad hiljem veel

tükk aega siluma peavad. Vabatahtlike kasutamiseks peaksid hooldekodude inimesed olema seega ka erivajaduste järgi konkreetsemalt grupeeritud.

Tulevikus vabatahtlike juba süsteemsemale kasutamisele aitab Mändmaa hinnangul kaasa kindlasti see, kuidas suudetakse vabatahtlik panustamine hooldekandeesutuse juures ära kirjeldada. „Kui me ütleme, et palun tulge ja veetke erivajadustega inimestega aega, siis ei kujuta ka vabatahtlik ette, mida see tähendab. Kui aga kirjeldame ära, et näiteks oleks vaja kedagi, kes õpetaks peenart tegema, on see juba hoopis teine tera,“ toob ta näite.

Maarja Mändmaa ise on samuti vabatahtlikuna tegutsenud, kriminaalhooldaja abilisenä. Seal nägi ta, kuidas teismelisena ning purjus peaga vägivallatsenud poiss kuulas teda rohkem kui kutselist kriminaalhooldajat. Mis põhjusel? „See poiss lihtsalt ei võtnud mind kui „kurja ametnikku“, tal oli vabatahtlikku kergem võtta lihtsalt teise inimesena. Tal puudus minu suhtes eelarva-

Kodanikuajakirjanduse piiridest

Möödunud suvel otsustas üks seltskond Võrumaa inimesi alustada omalaadset meediaeksperimenti. 2010. aasta augustist tegutseb kodanikumeedia portaal Kylaudois.ee, mis sündis nullkroonise eelarvega ning päevatoimetajad tegutsevad siiani vabatahtlikult ehk 100% õhinapõhiselt. Kylaudoiste portaali on kogunud oma tegutsemisajaga praeguseks üle 50 000 unikaalse kasutaja, seejuures kuu keskmine kontaktide arv on 26 000.

Lugejanumbritest olulisem on aga pigem kogemus, kas ja kuidas on üldse võimalik tegutseda meediakanalil, mis ei ole loodud äriettevõtteks ja kasumiteenimise eesmärgil. Portaali argipäev näitab, et vabatahtlike päevatoimetajatega on täiesti mõeldav üht kodanikumeedia kanalit töös hoida, samas nõuab see pidevat hoolt. Kylaudoiseid toimetab hetkel kaheksa vabatahtlikku graafiku alusel. Kõigil neil on oma muud tegemised tavaliselt tähtsamad ja aeg-ajalt selgub ootamusi. Näiteks et päevatoimetaja ei saa graafikujärgsel päeval siiski toimetada või unustas oma toimetamispäeva ära ja nii polegi lõunani ühtegi uudist üles läinud! Aga kuna portaali ei ole ka kurja ülemust või nõudlikku tellijat, ei ole sellest siiani midagi juhtunud ... Tavaliselt on teised toimetajad märganud „vaikust eetris“ ja ise appi tõtanud.

Kaastöid, uudislikke sõnumeid ja arvamusi laekub kylaudoistele iga päev kõikjalt üle Eesti, kõige rohkem Lõuna-Eestist, kus ka portaali sünnipaik. Sisupoole arendamiseks on mitmeid mõtteid, mida pole kõiki jõutud veel ellu viia. Aga ega kiiret pole ka kuhugi! Kavas on välja arendada vabatahtlike kaasautorite võrgustik, kelle abil jõuda kylaudoistega veelgi lähemale rohujuure tasandile. Pikemas plaanis oleks vajalik, et portaali tekib vastutav toimetaja või projektijuht, kes saab selle töö eest ka tasu – tegemist ju täiesti arvestatava töömahuga, ning auditoorium suureneb ja koos sellega ka lugejate ootused. Esimesed reklaamiandjadki on portaali juba üles leidnud ja see lubab loota, et kodanikumeedia kanali saab muuta isemajandavaks.

Eelmisel suvel alanud eksperiment jätkub – vaatamata mõnede vabatahtlike väsimisele on enamik alguse juures olnud ikka toimetamas; kaasamõtlejaid ning hea sõnaga toetajaid tuleb aina juurde.

ERKKI PEETSALU

MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts



Vabatahtliku Reservpäästerühma iga-aastased õppused Aegna saarel.

mus, kuna teadis, et ma ei proovinud teda õigele teele suunata seetõttu, et see oli mulle töö, mille eest makstakse palka.“

Tallinna Puuetega Inimeste Koja juht Tauno Asuja sõnab, et koda kasutab vabatahtlike abi üsna sageli. Enamasti on nendeks tudengid, kes on motiveeritud rakendada ka oma erialaseid teadmisi; tihe koostöö on Tallinna Ülikooliga. Vabatahtlike abi on peamiselt kasutatud suuremate ürituste ettevalmistamisel ja läbiviimisel ning huvitegevuste – näiteks kunstikursused, inglise keele vestlusgrupid – juhendamiseks. Asuja ütleb, et vabatahtlikke leida on üpris kerge. „Näiteks otsisime kaks korda nädalas toimuva ja seitse kuud kestva puuetega inimeste loominguise avardumise kursusele juhendajaid Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Ülikooli kunstierialade tudengite hulgast. Pärast info laialisaatmist sain ma kahe nädala jooksul 10 soovialaldust ja algselt loodetud ühe-kahe juhendaja leidmise asemel panime käima kaks gruppi kaks korda nädalas ja nelja juhendajaga,“ toob ta ereda positiivse näite.

Samas tõdeb ta, et vabatahtlikud ei saa kindlasti asendada täisajaga palgalisi töötajaid, tegu on ikkagi abiressursiga. Asuja hinnangul on üsnagi keeruline vabatahtlike kaasamine siis, kui koostöö on pikaajaline ja tihe või kui tulevad mängu klienditööga seotud konfidentsiaalsusnõuded.

Kaitseliidu Tallinna maleva Akadeemilise malevkonna pealik lipnik Indrek Kuusik nendib, et noorte kaitsetahe ning huvi riigikaitse kui valdkonna vastu on suur. Kaitseliidu suureks plussiks ajateenistuse ees peab Kuusik seda, et oskused ei lähe rooste ja ennast on pidevalt võimalik täiendada. „Kaitseliidus osaleb liige kolmel-neljal suuremal õppusel aastas, lisaks on terve hulk väiksemaid väljaõppeüritusi, lasketreeninguid ja koolitusi. Peale ajateenistuse läbimist käivad kaitseväge üksused üle nelja aasta reservõppustel ja vahepealne aeg on suur tühimeik. Kaitseliidu vabatahtlike üksuste ning Scoutspataljoni elukutseliste ja kohe ajateenistust lõpetajate mõõduvõtmine toimub iga-aastaselt õppusel „Kevadtorm“ ning suurt vahet väljaõppetase osas on

teinekord raske märgata,“ sõnab ta.

Kaitseliitu tulevad vabatahtlikuks ka need, kelle riik on väekohustusest vabastanud – näiteks need aastakäigud, kelle puhul ajateenistus kohustuslik ei olnud. Kaitseliidu abil on neil võimalik täita tühimeik sõjalises väljaõppes. Lisaks on kaitseliitlaste seas üksjagu neid, kes tulevad enne ajateenistust – mõni niisama, osa aga näiteks Noorkotkastest. Kunagi oli nii, et kaitseliidu relvad ja muu varustus jäid kaitseväge omadele alla, enam nii pole.

Tööandjat Kaitseliidu tegevus ei puuduta – õppused toimuvad nädalavahetustel ja vaba päeva küsida pole vaja. „Kaitseliitlasi on väga erinevatelt erialadelt, kuid huvi riigikaitse tegevuse vastu ja soov lülitada end igapäevateemadest välja toob selle seltskonna nädalavahetustel metsa,“ räägib Kuusik. Kuni mitmepäevased sõjalis-sportlikud võistlused annavad võimaluse panna ennast proovile nii vaimselt kui füüsiliselt ning sellist meeskonnatreeningut ei saa tööandja osta ka parema raha eest.

Ühiskond hindab kaitseliitlasi ja nende

tegevust ka rahulikus argipäevas – liidu kodulehelt selgub näiteks, et Kaitseliidu pileti ettenäitamisel pakuvad soodustust kõige erinevamad firmad alates autopesust ja bussirendist kuni tervisliku toitumisplaani koostamiseni ja korstna pühkimiseni.

Värske siseminister Ken-Marti Vaher ütles ühes oma esimestest intervjuudest, et loodab vabatahtlike ja abipolitseinike arvu ning suute kasvule. Abipolitseinikke on praegu 2000, päästjaid üle tuhande. Siseminister tunnistas, et väljaõppe läbinud päästjaid ja abipolitseinikke peaks olema rohkemgi, sest „praegu võib päästeameti või politseiniku kohale jõudmine võtta rohkem aega, kui on sobiv“. Aasta tagasi asutati ka Eesti Priitahtlik Päästeliit, millel on üle 30 liikme nii MTÜ-de kui KOV-ide seast.

Tuuli Kull, kes on lõpetamas oma tööd Vabaühenduste Fondi jaoks, liitus Vabatahtliku Reservpäästerühmaga (RPR) mõni aasta tagasi. Ühes Tuuliga on rühmal praegu 158 liiget, igal aastal lisandub paarkümmend. Just praegu, kevadel, ongi koolituste aeg uutele. „Huvi tunneb üha rohkem inimesi, tänavu on neid kuuekümne ringis. Paraku see hulk väheneb,

sest me ei saa vastu võtta neid, kel pole võimalik kõigil koolitustel osaleda. Koolitused aga toimuvad peamiselt nädalavahetustel,“ tutvustab Tuuli.

RPR-i liikmed, nagu ka teised vabatahtlikud päästjad, on uue päästeseaduse – mille eesmärgiks on samuti päästjate võimekuse tõstmine – jõustudes iseseisva pädevusega vabatahtlikud, mis tähendab, et hajaasustusega raskesti ligipääsetavas

Siseminister Ken-Marti Vaher ütles ühes oma esimestest intervjuudest, et loodab vabatahtlike ja abipolitseinike arvu ning suute kasvule.

kohas saab vabatahtlik päästja võtta kaasa oma vahendid ja minna näiteks põlevat maja kustutama. Varem tuli selleks oodata päästeametit. Uued tulijad saavad RPR-is nüüd esmalt esimese astme päästja koolituse ning aasta pärast teise astme. Abistatakse peamiselt otsingutel, metsa- ja maatulekahjudel. „Kuna õnnetused ei hüüa tulles, siis eeldab see muidugi, et tööandja on töötaja kuulumisega RPR-i kursis ning vastastikusel mõistmisel lubab tal välja-

kutse peale minna,“ sõnab Tuuli.

Näiteks metsatulekahjude puhul peaks reageerimine toimuma keskmiselt mõne tunni jooksul. Päästjad on end jaganud 12 gruppi, igal grupil oma juht. Telefon, kuhu esmane häire saadetakse, roteerub grupiliikmete vahel; häire puhul tuleb esimese asjana helistada grupijuhile, kes tegutseb kiirelt juba edasise koordineerimisega.

Omatulu teenib RPR esmaabikoolitus-

tega; erinevatel spordivõistlustel – nagu näiteks maratonid või triatlonid – käiakse vabatahtlikus korras abiks. Osal päästjatest on veel koerad, keda treenitakse samuti päästjateks. RPR-is on ka neid, kes ei ole lihtsalt vabatahtlikud mõne

muu eluala pealt, vaid elukutselised päästjad – kas reservis või mõned liikmed isegi tegevteenistuses.

„Mul on küll tunne, et oma kontoritööga ei suuda ma nii palju maailma muuta,“ lausub Tuuli. Ilmselt see maailma muutmise tunne on see, mis paneb tegutsema ühtemoodi kõik vabatahtlikud – olgu või oma eluga riskides. Selles sümbiootilises suhtes saab riik teha veel niipalju, et ei unusta oma vabatahtlikke tunnustamast.

Aegna õppustel
tuletõrjevoolikuid
käsitsemas.



Vabatahtlikkuse aasta on ka isiklik aasta

Euroopa Parlament ja Euroopa Komisjon kuulutasid 2011. aasta meie maailmajaos vabatahtliku tegevuse nimeliseks. Mida see aasta tähendab ja kuidas seda kasutada, kirjutab selle projekti juht Siseministeriumis **DEIN-TOM TÕNSING**.

Vabatahtliku tegevuse aasta pöörab erilist tähelepanu inimestele ja neid koondavatele organisatsioonidele, kes kodanikuühiskonda tugevdavad ja arendavad. Ometi on palju ka neid, kellele teiste selline tegevus näib arusaamatu. Ma ei ruttaks niimoodi mõtlejaid hukka mõistma, sest kindlasti saame teha senisest enam selgitustööd. Ehk pole nad võtnud vaevaks süveneda, olgu selle põhjuseks siis huvi puudumine, informatsiooni ebapiisav kättesaadavus või pealiskaudsusest kujunenud eelarvamused?

Statistika järgi on meie umbes miljonist 15–74-aastasest vabatahtlikena tegutsenud veidi üle veerandi. Märkimisväärselt suur hulk (20%) on samas neid, kes on küll vabatahtlikena panustanud, kuid ei teadvusta seda endale selle terminiga. Üldine teadlikkus vabatahtlikust tegevusest

on Eestis siiski suhteliselt väike. Siinkohal saab vabatahtliku tegevuse aasta aidata kaasa ja suurendada teadlikkust vabatahtlikust tegevusest, selle väärtustest ja vabatahtlikuna tegutsemise võimalustest.

Vabatahtlikuna midagi ära teha saab mitmel moel, olgu ühekordse ettevõtmisena üksi või sõpruskonnas või organiseeritud mõne ühenduse kaudu. Ühenduste suutlikkus vabatahtlikke kaasata on Eestis ajapikku paranemas: kuigi vabatahtlike pidev kaasamine ei ole viimastel aastatel oluliselt kasvanud, on pea kahel vabatahtlikul kolmest nüüd selline kogemus olemas. Vabatahtlike aasta saab aidata kaasa ka vabatahtlike kaasamise edendamisele.

Esimesed sammud ongi juba tehtud. 26. jaanuaril toimus aasta avafoorum, mille debatil käis elav arutelu vabatahtliku tegevuse hetkeseisust, röömudest ja muredest.

Osalejad leidsid, et palju on võimalik ära teha selgitustööga, puudu jääb avalikkuse toetusest, lisaks on vaja tööandjatele selgitada, et nende juures töötavad ja vabatahtlikuna tegutsevad inimesed on eriti väärtuslikud – tänu vabatahtliku tegevuse kogemusele suudavad nad rohkem panustada ka ettevõtte arengusse.

Veebruarist maikuuni viiakse läbi maakondlikud vabatahtliku tegevuse koolituspäevad, kus tutvustatakse aasta ettevõtmisi, jagatakse vabatahtlike ning neid kaasavate ühenduste kogemusi, pakutakse praktilisi näpunäiteid ning arutatakse, kuidas tähistada vabatahtlike aastat oma maakonnas. Igast koolituspäevast valmib ka kokkuvõtte, mis on kõigile interneti vahendusel kättesaadav. Täna juba toimunud koolituspäevade kokkuvõtetega saab tutvuda vabatahtlike väravas (www.vabatahtlikud.ee).

3.–7. maini Tallinnas toimuval vabatahtlike messil on esindatud üle poolesaja vabatahtlike kaasava organisatsiooni. Külastajad saavad nendega silmast silma kohtuda ja valida endale sobiva vabatahtliku töö võimaluse, lisaks osaleda õpitubades, aruteludes ja meelelahutusprogrammis.

Kuidas aasta eesmärke saavutada? Et tõuseks üldine teadlikkus vabatahtlikust tegevusest, tuleb tegutseda, pelgalt rääkimisest ei piisa. Meil on juba häid näiteid, kuidas suudame avalikus ruumis tegutsedes edastada kõigile sõnumi, et igaüks saab midagi muuta, näiteks üheskoos läbiviidud talgute, mõttekodade, kultuurisündmuste või heategevuslike aktsioonide abil. Seega kui suurendame selle aasta jooksul teadlikkust juba tegutsevate vabatahtlike ja organisatsioonide toel, on see kindlasti tõhusam variant kui näiteks üleriigiline meediakampaania.

Vabatahtlike töö väärtust tunnetab igaüks, kes tarbib mingit hüve, olgu see siis puhas loodus, turvalisem kodukant, häid tundeid loov kultuurisündmus või lihtsalt ligimesehoolitsus, mille tulemusena saab keegi teine tunda ennast inimväärseks. Iga töö väärtust oskab alati hinnata selle tegija, aga kuidas tunnetab seda töö tulemuse tarbija? Palju vabatahtliku tööga tehtust tundub tarbijale iseenesestmõistetav. Ühiskonna iga liikmeni peab jõudma arusaam, et ta elukvaliteet võiks olla palju halvem, kui poleks neid tublisid vabatahtlikke.

Vabatahtlikuna tegutsemise võimalust ei tohiks olla raske leida. Kahjuks on tänane infoühiskond niivõrd killustunud, et vajaliku teabe leidmine võib mõnikord arvust raskemaks osutuda. Ühe võimalusena näen ma inimeste otsesuhtlemist. Aasta jooksul saavad vabatahtlikud oma lugusid rääkida ja kogemusi jagada, asjast huvitatud nendest kogemustest õppida ja alustada oma isiklikku vabatahtlikukarjääri.

Samuti on aastal oluline roll vabatahtlike kaasamisel ühendustesse. Programmid, mis on mõeldud nii õpilastele kui riigi- ja erasektoris töötavatele inimestele, aitavad kindlasti kaasa uute inimeste jõudmisele ühendustesse ja vabatahtliku tegevuse juurde. Ka ühendused ise saavad üles näidata senisest rohkem aktiivsust erinevates programmides kaasalöömisel, samuti olla valmis uusi inimesi rakendama. Kodutöö-

na saab iga ühendus analüüsida, millises konkreetses tegevuses uusi vabatahtlikke rakendada, milliseid valikuid neile pakuda. Kogenumad ja pikaajalisemalt tegutsenud ühendused saavad jagada näpunäiteid noorematele ning saavutuste esiletoomisega julgustame ka teisi.

Nagu näha, on käesolevaks aastaks plaanitud palju, mis peaks tagama, et kaasaetud saaksid kõik, kes juba vabatahtliku

Iga töö väärtust oskab alati hinnata selle tegija, aga kuidas tunnetab seda töö tulemuse tarbija?

tegevusega seotud. Meie võimalus ja väljakutse on tekitada huvi uutes inimestes.

Mida aga teha, et hoida juba tegutsevaid vabatahtlikke? Loomulikult motiveerida! Kuigi paljusid vabatahtlikke käivitab lihtne soov aidata, jääb sellest pikas perspektiivis siiski väheks. Siinkohal kutsun riiki ja riigijuhte, ministreid ja riigiametnikke üles senisest enam tunnustama vabatahtlike tööd. Miks just teid? Vabatahtlikud töötavad meie riigi heaks. Abipolitseinikud, vabatahtlikud päästjad, kaitseliitlased, naiskodukaitsjad, sotsiaal- ja noorsootöö vabatahtlikud, keskkonnast ja loomadest hoolivad vabatahtlikud – see nimekiri on lõputu.

Et neid kõiki tunnustada ja partnerluse eest tänada, ei pea tingimata korraldama suuri üritusi. Rohkem tunnustamist võiks olla just igapäevatasandil, näiteks tundes

vabatahtlike töö vastu vahetut huvi või hoides ülal arutelu, kuidas riigijuhid ja vabatahtlikud saaksid üksteist eesmärkide saavutamisel toetada.

Töö käigus saadud positiivne tagasiside ja riigijuhtide toetus, ka aineeline – parem varustus, sotsiaalsed garantiid jne –, tiivustab vabatahtlikke veelgi rohkem.

Mida personaalsem on tagasiside, seda enam see mõjub, ka lihtne käepigistus või õlalepatsutus. Tunnustama peab ka väiksemate tegude eest, kuna nii jõuame suuremate kordaminekuteni.

Usaldage vabatahtlike arvamust ja kogemusi, ärge kahelge neis. Mida suurem usaldus, seda suurem motivatsioon on see vabatahtlikule. Vabatahtlikud vajavad koolitusi, enesetäiendusvõimalusi, ettevalmistust. Kogenum ja teadlikum vabatahtlik on enesekindlam, seetõttu ka motiveeritum ning saavutusjanulisem.

Õeldakse, et inimene on karjaloom, tal on kuulumisvajadus. See on ka kindlasti üks põhjustest, miks vabatahtlikuks hakatakse. Selle kõrval on vajadus silma paista, näidata ennast erilise ja väärtuslikuna. Väärtustame iga vabatahtlikku vastavalt tema unikaalsusele, leiame igas meeskonnaliikmes selle, mis teeb ta eriliseks, ja näitame, et seda väärtustatakse ja hinnatakse. Õeldakse veel, et iga kett on täpselt nii tugev kui tema nõrgim lüli. Kui suudame vabatahtlikega töötades kõike eespool räägitut ka rakendada, siis ei ole nõrku lülisid, on vaid motiveeritud ja saavutusjanulised vabatahtlikud, kes muudavad maailma.

Hakka vabatahtlikuks, muuda maailma!

Aasta eesmärkideks on luua vabatahtlikuks tegevuseks parem keskkond, anda vabatahtliku tegevuse organiseerijatele võimalusi tõsta selle kvaliteeti, tunnustada vabatahtlikke ja suurendada teadlikkust selle tegevuse väärtusest ja tähtsusest.

Vaata aasta kalendrist, milliseid tegevusi juba toimub, osale neis ja korralda ka ise mõni selline. Kõik oluline info asub www.siseministeerium.ee/evta2011.

Aasta projekti juht on Dein-Tom Tõnsing, kellega saab ühendust võtta telefonil 612 5225 ja e-posti aadressil Dein-Tom.Tonsing@siseministeerium.ee.



Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011

Hea Kodaniku seekordne vabatahtlik abiline Maarja Pakats rääkis vabatahtlikkuse aasta hea tahte saadikute **EVA TRUUVERKI** ja **MADIS MILLINGUGA** ja uuris, milliseid nippe annavad vanad kalad uustulnukatele. Eva ja Madis jagavad viis soovitusi, kuidas vabatahtlikuks minna ja seda tööd teha.

Hea tahte saadikud: olulised on eesmärk ja motivatsioon





Vali välja, mis sulle meeldib ja mida oskad

„Esimene soovitus on loomulikult see, et kõik inimesed võiksid vabatahtlikku tööd korra proovida, kas hakkab meeldima või ei,“ ütleb Eva alustuseks. Tõepoolest, see on põnev kogemus, kinnitab ta, kuid lisab, et enne kui alustada, tuleb endale ka selgeks teha, mida sulle tegelikult teha meeldib. „Ma ei usu, et palju sellist asja juhtuks, et tuleb mõte: nii, homsest hakkab vabatahtlikuks,“ nõustub ka Madis, et päris üleöö vabatahtlikku tööd tegema ei hakata. „Mingil hetkel võib tulla teadmine, et ma saan elule ja riigile ja rahvale anda rohkem, kui lihtsalt makse maksta,“ kirjeldab Madis, kuidas endas vabatahtliku kutsumus leida.

Eva toob välja küsimused, millele tuleks kohe vabatahtlikute alguses vastused saada: „Millised on minu soovid ja soodumused, mis huvi pakub, kas ma tahan panustada ainult ühe päeva, mingi ürituse ajal, mingi organisatsiooni juures?“ Madis lisab veel, et inimene peaks aru saama, mida ta konkreetselt teha tahab, ja teadvustama, mida ta oskab. „Peab reaalselt hindama oma oskusi ja ajaressurssi,“ hoiatab ta.

Oma esimesi vabatahtlikutöid Eva täpselt enam ei mäleta, aga küllap oli see juba algkoolis, erinevaid spordivõistlusi korraldades või sugulaste suurtel sünnipäevadel toimkonnas ämbrite viisi mune hakkides. „Olen läbi elu hästi aktiivne olnud, igasuguseid asju teinud ja korraldanud ning kus vähegi võimalik, panusta-

nud,“ meenutab Eva.

Ka Madise esimesed tööd olid lapsepõlves, kaitseliitlasena alustas ta aastal 1990, mil Kaitseliitu taastama hakati. „Ma teadsin, et tahan seda teha,“ meenutab ta. Madise vabatahtlik tegevus ongi peamiselt militaarvaldkonnaga seotud, muuhulgas tegeleb ta riigikaitse õpetajana noorte harimisega.

Leia endas motivatsioon

Eva sõnul on väga tähtis, et iga vabatahtlik leiaks üles selle, mis motiveerib teda ilma rahata tööd tegema. Motivatoriteks võivad olla kas või uute tutvuste leidmine, reisimine või igapäevase töö kõrval millegi uue tegemine. „Kui panna kaks asja kokku, see, mis mulle meeldib, ja see, mis mind motiveerib, siis on organisatsiooni lihtne leida. Kui tõesti ei tea, mis otsast alustada, siis infobaasist Vabatahtlikud.ee leiab väärt nõu,“ soovib Eva.

Motivatsiooni peab enda jaoks leidma ka selleks, et oma muude tegemiste kõrval vabatahtliku tööd jõuaks teha. „See on puhas aja juhtimine. Kui on inimesed, kes ei jõua muud teha kui tööl käia, siis nendega polegi midagi peale hakata. Kui see on talle oluline, siis ta leiab aega,“ arvab Eva. „Kas ma tahan minna sõpradega tennist mängima või kinno või teen vabatahtliku tööd – see on ainult valikute küsimus. Ajapuuduse taha ei tasu pügeda.“

Madis usub, et vabatahtliku töö puhul kehtib vanasõna „Kes teeb, see jõuab“, kuid aeg-ajalt tuleb valikuid teha. „Vabatahtliku tegevuse tõttu ei tohi kannatada muu elu. Siis tuleb varem või hiljem sellele mõru maik juurde,“ leiab ta.

Püstita endale eesmärk

Madis toob välja, et vabatahtliku töö juures on väga oluline seada endale kindel siht, mille poole püüelda. „Asja lahtimõtestamisest hakkab kõik pihta, endale eesmärgi püstitamisest – kuidas ma teha tahan ja miks,“ räägib ta. „Vabatahtlikuks olemine pole selline asi, et praegu on trendikas olla vabatahtlik ja seega ma olengi vabatahtlik paar päeva. Kui sa seda hingega ei võta, siis sellest head nahka ei tule,“ kinnitab Madis.

Seda, millised iseloomuomadused peavad vabatahtlikul olema, on Eva sõnul raske öelda – vabatahtlikku tööd on nii üksinda nohisejatele kui ka rõõmsameelsetele suhtlejatele. „Absoluutselt kõigile

on midagi, mida nad võiksid vabatahtlikult teha. Peab end hindama, milline oled, kuhu tahad areneda. Seda tööd, mida teha, on seinast sein. Alustada võib kas või 7. mai talgupäevast,“ räägib Eva, kes ise on hetkel kolme vabatahtliku organisatsiooni liige ja üks „Teeme ära!“ toimkonna igapäevastest eestvedajatest.

Tuleb hüpata ja ujuma hakata

Kui aga mõnel vabatahtlikku tööd alustaval inimesel tekib kõhklus, kas ta ikkagi uue kohustusega hakkama saab, soovib Eva mitte pabistada ja lihtsalt tööga pihta hakata. „Tuleb hüpata ja ujuma hakata. Varbaga 30 korda vett katsuda ja viis korda ümber järve joosta on ka tore tegevus, aga üleliigne ettevalmistus on mõttetu,“ usub pika kogemusega Eva.

Ta meenutab, et tema kõige absurdsem ja imelikum vabatahtliku kogemus oli USA-s San Franciscos lindudele pesi ehitada. „Pesad tulid pooleteise inimese kõrgused nagu Eesti jaanituli. Püüdsime aru saada, millised linnud sinna siis elama tulevad. Sellist asja pole enne ja pärast näinud,“ naerab ta ja lisab vabatahtliku töö ühe suure plussi: vabatahtlik töö duubeldab inimeste kogemust. Teisisõnu, kümme aastat vabatahtlikku tööd võrdub sama hulga tavalise töökogemusega.

Kui töö ei sobi, ütle seda

Vabatahtlikuks olemise juures on võimalik sobimatu töö või töökeskkonna puhul sellest loobuda. „Kui ei sobi, siis see ei ole kohustuslik sunnitöö, et kui olen näpu andnud, kätt tagasi ei saa,“ ütleb Eva. Et tal endal oleks mõnest varasemast ebameeldivast tööst haav hinges, seda ta ei mäleta.

Ka Madisel pole vabatahtlikutöös ebameeldivusi ette tulnud. „Õnneks pakub elu mitmetahulisust, ei jõua ühestki asjast juhe kokku joosta,“ lausub ta ja lisab, et loomulikult on ette tulnud argiseid muresid. „Kümnendat päeva metsas Kevadtormil olles mõtled küll, et tahaks praegu vanni minna või külmkapi ukse avada ja külma õlut juua,“ muigab ta.

Eva paneb aga kõigile südamele, et töö pole lõpuni vabatahtlik – kui ikkagi on lubatud kuskil varahommikul kohal olla, siis on see kohustuslik ning hommikul kella helisedes ei saa järsku otsustada tööst loobuda. Ka vabatahtlikult võetud kohustus on kohustus.

Paarkümmend aastat tagasi ülikooli lõpetades käivitas **WENDY KOPP** haridusliikumise „Teach for America“, mis on tänaseks levinud üle maailma. Aprilli alguses Eestit külastanud Koppi mõtteid mitmetest lugudest ja vestlustest vahendab Noored Kooli SA tegevjuht Kaire Kroos.

Wendy Kopp:

püüan olla seal, kus must enim kasu on

Ameeriklanna loodud liikumine toob koolidesse õpetama andekamaid noori ülikoolilõpetajaid, kelle järele nilpsavad keelt kõigi valdkondade tipporganisatsioonid. Osa neist jääbki õpetajaks, osa seotuks haridussüsteemiga, osa liigub pärast kahe aasta möödumist edasi teistesse eluvaldkondadesse, kandes aga õpetajatööst saadud kogemust endaga kaasas.

„Kahe aastaga saavad nad sõna otseses mõttes muuta elusid,“ ütleb Kopp. „Milline teine pakkumine annaks neile sellise võimaluse?“

Is pole Kopp seejuures kunagi koolis töötanud. Mitte et ta ei tahaks, aga teades, mida nõuab edukaks õpetajaks saamine, annab ta endale aru, et vähemalt praeguses eluetapis ei saaks ta sellist pühendumist lubada. „Ma püüan olla seal, kus must on enim kasu – kas näiteks kolm aastat oma praegust tööd tehes või kolm aastat koolis õpetades?“ arutleb Kopp. „Kindlasti on „Teach for America“ kannatanud selle pärast, et mul endal ei ole õpetajakogemust, aga arvan ka, et kui ma oleksin koolis õpetanud, poleks ma „Teach for America“ teinud.“

Teil ilmus äsja raamat „Võimalus teha ajalugu“. Mida te sellega silmas peate?

Ma kirjutasin selle raamatu, et jagada

oma järjest suurenevat entusiasmi, et meil on võimalik lõpetada hariduslik ebavõrdsus, muuta olukorda, kus lapse edasise elutee määrab suuresti vanemate postiaadress. Selleks on vaja suurepäraseid õpetajaid, kes teevad kõik selle nimel, et iga nende õpilane saavutaks oma eesmärgid; on vaja suure visiooniga haridusjuhte ja süsteemi, mis toetab nii õpetajate kui ka õpilaste tööd.

Mida enam olen näinud edukaid liidreid hariduses ja saanud nendelt õppida, seda enam üllatab mind, kui palju sarnast

Paljud meie õpetajad teevad õpilastega tööd pärast tundi lõppu või koguni avavad kooliüksed ka laupäevadel.

on nende tööviisis. Ma tõesti usun, et koolis edu saavutamiseks on vaja samu asju nagu ükskõik millises ettevõtmises – ambitsioonikat visiooni, pühendunud ja võimekat meeskonda, kes töötab visiooni nimel, ja kindlasti tugevat organisatsioonikultuuri, mis soodustaks õppimist nii meeskonna kui ka isikute tasandil. Ning on vaja suhtumist, et oleme valmis tege- ma mida iganes, et suurepärase tulemus- teni jõuda. Kooli kontekstis tähendab see näiteks õpilastele lisatöö ja abi pakkumist.

Paljud meie õpetajad teevad õpilastega tööd pärast tundi lõppu või koguni avavad kooliüksed ka laupäevadel.

„Teach for America“ 20 tegutsemisaasta jooksul oleme jõudnud veendumusele, et ei ole lihtsaid lahendusi. Veelgi enam, lihtsate lahenduste otsimine võib liigselt kulutada meie energiat ja aega ilma tule- must saavutamata.

Milliseid olulisi õppetunde te veel juhina olete saanud?

„Teach For America“ teekond on olnud äärmiselt intensiivne, me oleme saanud ühe õppetunni teise järel. Nagu paljude sotsiaalsete ettevõtmiste puhul ei olnud ka meie algusaastad nii roosilised, nagu tagantjärele paista võib – mu elus oli periood, kus magasin igal teisel ööl, sest organisatsiooni püsijäämine rippus juuksekarva otsas.

Aga kõige rohkem oleme õppinud nendelt esimestelt õpetajatelt ja vilistlastelt, kes on suutnud oma õpilaste eluteid muuta. Juhina olen just „eesliinilt“ õppimist väga oluliseks pidanud – olen rohkem kui 20 aasta jooksul viibinud lugematuid päevi meie õpetajate klassiruumides ja näinud tuhandeid tunde. Mu veendumus on, et ainult nii, nähes ja analüüsides seda, mida teevad sinu inimesed „eesliinil“ – meie puhul siis õpetajad klassiruumis –, on sul juhina võimalik

Kolm juhtimismõtet

- On vaja suhtumist, et oleme valmis tegema mida iganes, et suurepäraste tulemusteni jõuda.
- Ainult nii, nähes ja analüüsid seda, mida teevad sinu inimesed „eesliinil” – meie puhul õpetajad oma klassiruumis –, on sul juhina võimalik suunata organisatsiooni arengut nii, et see toetaks igal võimalikul viisil visiooni jõudmist.
- Üks, milles me ehk eristume klassikalisest mitetulundusorganisatsioonist, on see, et „Teach for America“ DNA-sse on sisse kirjutatud tugev andmete jälgimine ja analüüs.



Maailma mõjukamaid isikuid

Oma Princetoni ülikooli lõputöös kirjutas Wendy Kopp 1989. aastal esmakordselt ideest luua organisatsioon, mis suunaks parimate ülikoolide õpetajad paariks aastaks Ameerika kehvematesse koolidesse. Hirm, et edukad noored ei soovi end siduda tööga haridusvaldkonnas, lükati ümber juba esimesel „Teach for America“ tegutsemisaastal, kui programmi kandideeris kümme-kond soovijat ühele kohale.

Tänaseks on „Teach for Americast“ saanud mõjukamaid haridusliikumisi USA-s. Lisaks ligi 8000-le koolis töötavale õpetajale on programmi läbinud 20 000 vilistlast ning nende juhtimisel on loodud uusi koole, muudetud hariduspoliitikat riigi ja kohalikul tasandil ning suurepärase õpetajatööga parandatud hulga laste väljavaateid. Siiski kulub oma tosin aastat, et idee jõuaks Ameerikast väljapoole. Suurbritannias loodi „Teach First“ 2002. aastal ning Eestis „Noored kooli“ 2006. aastal. Et huvi mudeli rakendamise vastu kasvas kiiresti üle maailma, loodi katusorganisatsioon „Teach for All“, kes tänaseks on aidanud sarnastel programmidel alustada juba 19 riigis Brasiiliast Hiinani.

Abikaasa ja nelja lapsega New Yorgis elav Wendy Kopp valiti 2008. aastal ajakirja Time 100 maailma mõjukaima inimese nimekirja. Ta on raamatute „One Day, All Children...“ ja „A Chance to Make History“ autor.

suunata kogu organisatsiooni arengut nii, et see toetaks igal võimalikul viisil visiooni täitmiseni jõudmist.

Viimasel ajal olen saanud jälgi-da, suuresti tänu meie esimestele vilistlastele, mida on vaja selleks, et muuta vähem kindlustatud laste haridusvõimalusi kogukondades üle terve Ameerika. Nende õppetundide väljasõelumine ning jagamine meie õpetajate ja vilistlastega on väga tähtis, et suurendada programmi mõju pikas perspektiivis.

„Teach for America“ edu uurinud autorid on öelnud, et teie organisatsioon on väga sarnane eliitsõja-väeüksusega, kus kogu meeskond on andekas, distsiplineeritud, väga eesmärgile pühendunud – kas olete selle võrdlusega päri?

Jah, ma olen nõus, et nii „Teach for America“ kui ka „Teach for All“ töötajad on kõik väga pühendunud ja võimekad, aga meil on siin suurepärane eelis, et saame tööle värvata juba programmi läbinud inimesi, kel on reaalne kogemus klassiruumist ja kelle pühendumus on väga suur.

Üks, milles me ehk eristume klassikalisest mittetulundusorganisatsioonist, on see, et „Teach for America“ DNA-sse on sisse kirjutatud tugev andmete jälgimine ja analüüs. Me korjame väga süstemaatiliselt andmeid kõikidest oma tegevusvaldkondadest, alustades värbamisest ja lõpetades rahastusega, aga kõige enam huvitavad meid „Teach for America“ õpetajate tulemused klassiruumis. Mõned aastad

tagasi läksime isegi nii kaugele, et palkasime psühholoogi, kes aitas meil analüüsida õpilaste akadeemiliste tulemuste poolest

“Teach for All” organisatsiooni luues oleme aru saanud, kui tähtis on kirja panna põhi-väärtused.

kõige paremate õpetajate iseloomuomadusi ja sõeluda välja just need, mis kõige suurema tõenäosusega toetavad inimese arengut suurepäraseks õpetajaks.

Selle analüüsi järeldus muutis suuresti meie värbamisstrateegiat. Samuti teeme kahe programmiaasta jooksul „Teach for America“ osalejate hulgas sadu küsitlusi ning saadud järeldused on tugevasti mõjutanud programmi ülesehitust ja meie

tuge osalejatele. Usun, et just tulemustele orienteeritus koos põhjaliku mõju uurimisega on meil aidanud pidevalt oma õpetajate õpilaste tulemusi tõsta ja seeläbi suurendanud kogu programmi mõju.

Teil on kogemus ehitada nullist üles mõjukas organisatsioon ühes riigis ja seejärel juba globaalne „Teach for All“. Mis on olnud nende loomise juures erinev ja mis sarnane?

Mind on sügavalt liigutanud, et eri riikides on nii palju sarnast võitluses haridusliku võrdsuse eest. Samas on mind tihti ka üllatanud, kui erinev on eduka organisatsiooni ja mõjuka võrgustiku ülesehitamine.

„Teach for All“ organisatsiooni luues oleme aru saanud, kuivõrd tähtis on kirja panna põhiväärtused. Protsess, kuidas nende sõnastuseni jõuda situatsioonis, kui ühe laua taga istub rohkem kui kümme-kond väga erineva kultuurilise taustaga riiki, on olnud pikk, aga väga inspireeriv. Nüüd sõnastame ühiseid tegevuspõhimõtteid, mis oleks partneritele juhiseks, kui nad puutuvad rahvusvahelisel tasandil kokku selliste teemadega nagu värbamine või rahastus, ja siitkaudu on meie ühistel väärtustel konkreetne rakendus reaalses elus.

Kuid kõige enam inspireerib mind meie programmide potentsiaalne mõju üle maailma. Kui ma paar kuud tagasi jalgatasin „Teach for America“ 20. aastapäeva konverentsile koos 11 000 vilistlasega, ütles mu kaheksa-aastane poeg: „Kujuta ette, milline võiks välja näha „Teach for All“ 200. aastakonverents?“. Jah, ma usun, et meil on tõeline võimalus muuta maailma, tõeline võimalus teha ajalugu.

Keskmised tulemused varjavad probleeme

6. aprillil Eestis käies mahtus Wendy Koppi päeva lisaks lõunasöögil presidendiga ja aruteluringile Kumus ka kahe kooli, Tallinna Kunstigümnaasiumi ja Kadrioru Saksa gümnaasiumi tundide külastamine.

Eesti Ekspressile antud intervjuus ütles Kopp, et Eesti on õpitulemuste võrdlusuuringu PISA järgi üks kõrgemate tulemustega koolisüsteeme, kus „Teach for All“ tegutseb. „Aga ausalt öeldes lahkun siit mõttega, et keskmised tulemused varjavad probleeme,“ sõnastab. „Tundub, et neid on siin rohkem, kui inimesed julgevad tunnistada.“

Näiteks toob ta välja, et venekeelsetel õpilastel pole samu võimalusi, mis eestikeelsetel, ning ka maal ja Tallinnast kaugemal elavad lapsed ei pruugi saada nii head haridust. Loe lähemalt 14. aprilli Eesti Ekspressist!

Mida teeb EMSL aastal 2011?

Tänavusel üldkoosolekul valitakse uusi liikmeid EMSL-i nõukogusse, kinnitatakse mullune aastaaruanne ja tänavune tegevuskava ning lükatakse käima EMSL-i lähiaastate strateegiliste suundade arutelu.

Nõukogus lõpeb tänavu ametiaeg kuuel liikmel: Aare Hõrnal, Allar Jõksil, Eimar Veldrel, Maarja Mändmaal, Mall Hellamil ja Rainer Nõlvakul. Kandidaate nõukogusse saavad üles seada kõik liikmed, seejuures ei pea kandidaat tingimata olema liikmesorganisatsiooni juht ega liigegi.

Kandidaati tutvustav ülesseadmiskiri, tema CV ja nõusolek tuleb saata kirjalikult martin@ngo.ee hiljemalt 13. maiks. Samalt aadressilt saab ka lisainfot kõige kohta, mis üldkoosolekuga seondub.

Võrgustikud jätkavad

EMSL-i tänavune tegevuskava lähtub liikmete kinnitatud strateegiast aastateks 2008–2011, mis jagab tegevused suurtest eesmärkidest lähtuvalt kolmeks: väärtuste suund, et tugevdada ühiskonnas arusaamu ja huvi vabaühenduste tegevusest; võimaluste suund, et parandada ühenduste tegevuskeskkonda, ja oskuste suund, et kasvatada ühenduste ja nende partnerite oskusi tulemuslikult tegutseda.

Nagu ikka moodustab suure osa tegevuskavast aastast aastasse kestvate tegevuste jätkamine. Väärtuste suunal on sellisteks juba toimunud aasta tegijate valimine ja kodanikuühiskonna konverents, võimaluste all tänavu põhjalikult uueneva kolmekeelse www.ngo.ee sisuga täitmine ning e-uudiskirjade ja Hea Kodaniku väljaandmine, oskuste all meie kevad- ja suvekoool.

Jätkuvad eelmisel aastal alguse saanud, aga mitte veel säravate tulemusteni jõudnud rahastajate ja Tallinna vabaühenduste võr-

gustikud. Rahateemade juures on üks tänavusi suuremaid tegevusi osalemine Euroopa Liidu 2014. aastast algava rahastusperioodi tingimuste väljatöötamises ja ühenduste kaasamine sellesse tegevusse, mida valmistame esialgu ette koos Praxisega.

Kui enne valimisi üheks EMSL-i silmapaistvamaks tegevuseks kujunenud hea valimistava teemaga oleme seks aastaks lõpetanud, siis vabaühenduste manifesti ettepanekutega tuleb tööd edasi teha, et koalitsioonileppesse jõudnu saaks ellu viidud ning sinna mittejõudnu elluviimiseks vajaliku poolehoiu.

Samuti tuleb silma peal hoida kodanikuühiskonna arengukava rakendamisel (ja osa selle tegevustest ise ellu viia). Suuremat tähelepanu pöörame tänavu kohalike omavalitsuste nõustamisele paremaks koostööks ühendustega.

EKAK-i läheneva 10. aastapäeva eel soovime sellele kokkuleppele uut elu sisse puhuda, luues süsteemi, mis tegeleks juhtumitega, kus EKAK-i põhimõtteid on rikutud.

Uue algatusena kavatseme luua kolmanda sektori tulevikugrupi, mis hakkaks uuringute ja statistika põhjal analüüsima muutusi ühiskonnas, mis vabaühendustele mõju avaldavad, ning koostama soovitusi, kuidas ühendused nendeks muutusteks valmistuda saaksid.

Ühenduste kogemustevahetamiseks (lisaks meie suurematele kohtumistele) jätkame juhtimise jututubadega, kus külalisteks äri- ja avaliku sektori tippjuhid, ning EMSL-i liikmetele mõeldud liikmeklubidega. Venekeelsete ühenduste võrgustikus on tänavu käivitunud kaks uut mentorlusprojekti – üks rohkem uute liidrite kasvatamiseks, teine juba tegutsevate organisatsioonide aitamiseks.

Eelmisel aastal esmakordselt läbivi-

EMSL-i tänavune üldkoosolek toimub 27. mail kell 13–16 Tallinnas, meie liikme Kistler-Ritso Sihtasutuse juures Okupatsioonide muuseumis. EMSL-i juhataja **URMO KÜBAR** annab ülevaate üldkoosoleku teemadest ja tänavustest tegevusplaanidest.

dud ja head tagasisidet saanud avaliku ja kolmanda sektori töövarjuprojekti „Pooltevahetus“ teeme sel aastal juba oluliselt suuremale hulgale osalejatele. Samuti käime pidamas loenguid koolides ja viime läbi tellimuskoolitusi.

Uued eesmärgid

Suur soov on jätkata ka avalike teenuste parema üleandmise edendamise ja ühenduste mullu lõppenud arenguprogrammiga, kus aitasime 20 organisatsioonil analüüsida oma arenguvajadusi ja leida partnereid nende lahendamiseks, kuid esialgu tegeleme alles selleks rahastuse otsimisega.

Sügisel saab EMSL 20-aastaseks. Üks olulisi tänavusi tegevusi on ka lähiaastateks meie uute strateegiliste suundade koostamine.

EMSL-i suuremateks rahastajateks on tänavu Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Siseministeerium, EAS, Avatud Eesti Fond jt. Umbes kümnendiku 330 000 euro suurusena plaanitud eelarvest moodustavad omateenitud tulud meilt tellitud töödest, ürituste osalustasudest, liikmemaksudest ja annetustest.

EMSL-i üldkoosolek

- 27. mail kella 13–16 Tallinnas Okupatsioonide muuseumis (Toompea 8)
- Materjalid ja registreerumine www.ngo.ee/yldkoosolek.
- Oodatud on kõik liikmesorganisatsioonid, aga ka huvilised. Kes liikmetest ise osaleda ei saa, võib volitada end esindama mõne teise liikmesorganisatsiooni.

Doktor Dolittle'i Eesti harukontor

Loomad tunnevad nagu inimesed, mida aga tunnevad loomakaitsjad?

Mari Kodres uuris **EESTI LOOMAKAITSE SELTSi** käest.

Evelyn Valtin

Karl August Hindrey „Loomade mäss“ on oma jubedusastmelt võrreldav Heinrich Hoffmanni maailmakuulsa „Kolumatsiga“ – ainult et ühes kasvatasid kõikvõimsad täiskasvanud jõupedagoogikaga lapsi, teises aga astusid ühel hetkel loomad üles julmade inimeste vastu. Ent mitte loomade viha kartuses ei tegutse loomakaitsjad, nemad teevad oma tööd armastusest. Pigem nagu doktor Dolittle.

„Kuigi olen Tallinnast pärit, olen loomade ja loodusega kokku kasvanud. Juba väiksesena aitasime perega kodutuid kasse ja hüljatud koeri,“ räägib Loomakaitse Seltsi tegevjuht Evelyn Valtin. „Kui 2006. aastal nägin filmi „Earthlings“, mis rääkis loomade kasutamisest tööstuses, siis sain aru, et aita – mina enam kõrvaltvaataja ei ole.“

Lähedaste kannatused

Loomakaitsest räägitakse avalikkuses peamiselt kahes kontekstis: kassid-koerad ja karusnahatööstus. Ikka kisub keegi end protestiks karusnahatööstuse vastu paljaks, ikka vaatavad linnas plakatitelt vastu neljajalgsete sõprade suured silmad, ikka jagab keegi Facebookis appikarjet nunnudele kutsudele-kiisudele kodu leidmiseks. Et seltsi tegevusega – ehk siis loomade õiguste kaitsmisega ja nende heaolu eest võitlemisega – ei seosta inimesed sageli põllumajandusloomi, metsloomi, kalu või linde, annab tunnistust ka möödunud aasta loomavaenulike teo valimine. Lõppvalikusse jäi kolm juhtumit: 8000 kana surnuksnäljutamine, 400 sea hukkimine elektrikatkestuse järel vajaliku tagavara-süsteemi puudumise tõttu ning juhtum, kus pererahvas jättis üksi koju virelema

äsa poegade maha saanud saksa lambakoera, kelle kutsikad seetõttu hukkusid.

„Kõik on mõistagi hirmsad teod, aga see, et koera juhtum nii ülekaalukalt võitis, näitab ühtlasi ka seda, et lemmikloomade kannatused lähevad inimestele palju rohkem korda. Tunnevad aga kõik loomad,“ sõnab Valtin.

Olgu öeldud, et ka mullune loomasõbralikem tegu oli seotud koertega – selleks valiti Soome organisatsiooni Pelastetaan Koirat ry tegevus. Nemad on aidanud Eesti koertele alates 2001. aastast leida uusi kodu- sid Soomes, selle ajaga on päästetud ja uude koju toimetatud 2650 koera ja 860 kassi.

Kanad kitsikused

Igale inimesele, kes suudab välja kannatada kas või osalise silmade avamise tänapäeva toidutööstuse osas, võiks olla kohustuslikuks vaatamisvaraks „Food, Inc.“, mis näitab, millistes tingimustes elab enamik tänapäeva kanadest.

Enne kui tuleval aastal jõustub Euroopas täiustamata puuride keeld, on puuris peetavatel munakanadel iga linna kohta vähem kui A4 lehe suurune ruum, puudub allapanu ning võimalus kunagi päiksevalgust näha ja jalge all muru tunda. Sellist infot jagas selts ka aprillis Tallinna kesklinnas korraldatud teavitusüritusel. „Kas või seal oli näha, et inimesed on tegelikult teemast huvitatud ning nii mõnigi ütles, et ostab ainult mahemune. Usun, et päris paljud oleks nõus tarbimisharjumusi muutma, kui teaksid ja näeksid, millised lindude-loomade elutingimused tegelikult on,“ räägib Valtin.

Kanade juurest tundub olevat loogiline

liikuda kaladeni. Nendega on näiteks nii, et kui kalad on sisse toodud väljastpoolt Euroopa Liitu ja juba konservis, pole Eesti loomakaitsjatel mingit erilist jõudu ega õigust võidelda, ükskõik millistes kasvandustes kalu enne on kasvatatud või mida neile sisse söödetud. Küll aga saavad loomakaitsjad abistada, kui mõni kauplustekett näiteks kümneid erinevaid eluskalu väljapanekuks ühes akvaariumis demonstreerib või laseb krabidel päevad otsa jääleil ukerdada. Aastate jooksul on selts selle kohta saanud sagedasi kaebusi ja nüüdseks on mitmed suurpoed eluskalade ja -krabide müügi juba ise vabatahtlikult lõpetanud.

Seadused, mitte mäss

Järjest enam panustab selts väärkohtlemise ennetamisse. Näiteks loomasõbraliku tarbimise infot on viidud nii koolidesse kui ka firmadesse ning tunamullu võeti ette suurprojekt, mil Tallinna algklassiõpilaste seas viidi läbi 530 koolitust. Peamiselt räägiti, kuidas loomadega käituda, mis on loomakaitse ja miks loomi on vaja abistada, mida loomad tunnevad. Möödunud aastal käidi samal teemal rääkimas veel sadakonnas koolis ja lasteaias üle Eesti.

Kui loomade heaolu kaitsmise puhul on mõned nüansid veel läbiräägitavad, siis leidub valdkondi, millele selts ütleb kindla ei – näiteks loomadele tsirkuses ja karusloomakasvatusele. Raevukad iga-aastased näpuviibutused Tivoli Tuuri suunas jäävad tegelikult ainult näpuviibutusteks, meelevaldustel selts ei osale.

„Oleme omalt poolt võtnud suuna seaduseelnõudesse muudatuste sissevii-

Liikmete tegemisi

Eesti Euroopa Liikumine avaldas raporti meie europarlamenti saadikute rollist ja saavutustest möödunud tööaastal. Sealt selgub, et Austria ja Malta järel on Eesti saadikud tublimad parlamendis kohalkäijad. Aktiivsem sõnavõtja ja resolutsioonide allkirjastaja on neist Tunne Kelam ning passiivsemad Vilja Savisaar-Toomast ja Ivari Padar. Nagu teistegi riikide saadikud lähtuvad meie esindajad hääletustel esmajoonel oma fraktsiooni seisukohtadest.

Domus Dorpatensis eestvedamisel asutasid paarkümmend Tartu ja Tartumaa vabaühendust omavahelise võrgustiku, mille abil arendada koostööd ning vahetada kogemusi ja infot. Liituda saab www.tartu.selts.eu.

Eesti Õpilasesinduste Liidu (EÕEL) ja Pärnu Noortekogu koostöös on nüüd aadressil www.koolid.ee väljas Pärnu koolide võrdlustabel. Võrdeldud on näiteks keele-, karjääri- ja õuesõppe ning sportimisvõimalusi, õpilasesinduse, raamatukogu, kohviku, koolilehe ja -raadio olemasolu, kooli kaugust bussipeatusest, jalgratta- ja autoparkla suurust ja muud. EÕEL soovib teha tabeli üle-eestiliseks, et koolide hindamisel ei lähtutaks vaid eksamitulemustest.

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon korraldas 12. aprillil, võrdse palga päeval, aktiivse "Tilliga ja tillita", juhtimaks tähelepanu, et samaväärse töö eest on Eestis meeste ja naiste palkade vahel lõhe suurim Euroopa Liidus, kuni 30,9%. Pakuti lõhesaiu ja muid toite, mis tilliga maksid 30,9% rohkem kui tillita. Naiste väiksem palk mõjutab nii nende majanduslikku sõltumatust kui ka laste vaesusriski.

Avatud Eesti Fond andis 15. korda välja koosmeele preemia. Laureaatideks said Eesti Päevalehe ajakirjanik Kadri Ibrus ning kirjanik ja filmitegija Imbi Paju, kes on aidanud kaasa erinevate ühiskonnagruppide teineteisemõistmisele ning juhtinud tähelepanu Eesti riigi arengu kitsaskohtadele.

Rohkem ja värskemaid uudiseid leiad www.ngo.ee. EMSL-i liige, anna meile oma tegemistest teada info@ngo.ee!



Loomakaitsjad mullu talvel Pirital luiki toitmas.

misele, organisatsioonis on selleks õigusteadust õppinud ja pädevad inimesed," räägib Valtin. „On kujunenud nii, et meie teavitame teistel viisidel kui näiteks loomaõiguslased liikumisest Loomade Nimel. Samas on kindlasti vaja ka seda poolt, meelevalduste kaudu saab kajastust, liigub info ja juhtumeid uuritakse.“

Küsin veel, mida kujutavad endast kurbade silmadega plakatikassid ja -koerad, kes linnapildis küll kastreerimist, küll steriliseerimist paluvad. Tänavune kampaania on juba teine ning möödunud aastal steriliseeriti-kastreeriti niiviisi üle Eesti 20 kliinikus kokku ligi 2800 omanikuga kassi.

„Ideaalne oleks, kui me ei peaks loo-

ma ellu niimoodi sekkuma," lisab Valtin. „Keerulisem on inimestele seletada näiteks isase kassi kastreerimise olulisust, sest „Isane ju poegi ei too!“. Olukord on küll paranenud, aga inimesed ei mõtle ikka veel piisavalt sellele, mis toimub nende koduuksest kaugemal.“

Vahel tundub, et loomade keelt on lihtsam ära õppida kui inimeste keelt. Ka doktor Dolittle'il oli loomadeni lihtsam jõuda kui inimesteni.

„Kui inimesed teaksid ja hooliksid sellest, mis toimub, siis ilmselt ei küsitaks enam nii sageli, et miks te nende loomadega tegelete, inimesed ju vajavad abi," ütleb Valtin.

Mitte ainult toitmine, jalutamine või puurikoristus

„Mul oli hästi hea meel, kui meiega võttis ühendust üks firma, kes soovis kogu kollektiiviga midagi loomade heaks ära teha ja hakata meie püsivabatahtlikeks," räägib Evelyn Valtin.

Kuigi Loomakaitseseltsi poole pöörduvad eraisikud sageli – eriti pärast Vabatahtlike Värava kasutamise hakkamist –, on probleem sama, mis paljudel teistelgi organisatsioonidel: puudu on püsivabatahtlikest ning oskusteabest.

Nimelt polegi alati niivõrd vaja raha või loomatoitu kui ekspertteadmisi, mida saaksid pakkuda nii eraisikud kui firmad – olgu see siis abistamine juriidilise või raamatupidamis-, kommunikatsiooni- või turundusalase nõustamisega.

„Tunne puudust pealehakkajatest ja eestvedajatest. Huvi on suur sageli neil, kes tahaksid kaasa tulla, meil aga napib eestvedajaid. Meil lihtsalt pole võimalik nii palju kaasata, kui potentsiaali oleks, sest kaasajaid pole piisavalt!“ tõdeb Valtin. Vabatahtlik töö Loomakaitseseltsis ei tähenda sageli ainult positiivseid emotsioone. Pidevalt seltsi vabatahtlikuna tegutsedes jõuab inimese kõrvu palju õõvastavaid juhtumeid ja vahepeal on vaja rahuneda. „Tuleb ette palveid, kus mõneks ajaks palutakse end aktiivsemate infolistist eemaldada," teab Valtin.

Samas on siiski igasugune abi seltsile kasuks – näiteks saab ka ebaregulaarsemalt aidata, mõnikord kas või loomi kliinikusse transportida või teavitusmaterjale laiali jagada.

Kuidas on P.A.I.-del läinud?

2010. aasta 1. mail hakati P.A.Ides arveldama P.A.I-des. Nüüd, kui kroon on läinud, on see vist pea ainuke „oma raha“ siinmail. P.A.I-de Panga eestvedaja **RAINER EIDEMILLER** plaanib oma valuutat juba devalveerida.



Lühidalt öeldes on P.A.I paberile trükitud nn regioraha (paralleelraha), mis kehtib Järvamaal ning mida on võimalik teenida vabatahtliku tööga ja kulu-tada teatud kohalikke, säästvat eluviisi toetavaid tooteid või teenuseid ostes. Sama hästi võiks seda pidada ka näiteks sooduskaardiks.

P.A.I võtsid eelmise aasta „Teeme ära!“ talgutel kasutusele seitse kohalikku, kes asutasid selleks otstarbeks seltsingu P.A.I-de Pank ning on püüdnud sellest ajast alates seda maksevahendit eluvõimelise-maks muuta.

P.A.I lansseerimisest möödub kohe aasta. Tegelikult on päris keeruline öelda, kas kõik on läinud nii nagu planeeritud, sest ega see P.A.I väljaandmine nüüd nii plaanipõhine polnudki. Uus asi ikkagi ja eestlaste ettevaatlikkus oli ootuspärane, pigem oli põnev näha, mis saab. Ausalt öeldes oli minu enda esimene reaktsioon kohalikest rahadest lugedes palju skeptilisem kui enamiku nende oma, kes esimest korda P.A.I-st kuulevad.

P.A.I-de väljaandmine ei ole olnud mingi probleem. P.A.Ide kogukonnakeskuses toimuvad regulaarselt talgud, aga ka

muud tegevused, mille eest on praeguseks vabatahtlikele P.A.I-sid väljastatud u 2500 euro eest, mis teeb üle 800 vabatahtliku töö tunni. Tegelikult on P.A.I-de n-ö emiteerimise vorm ka üks põhjus, miks selle käibesse sattumine võtab veidi aega. P.A.I-sid ei ole võimalik võtta välja laenuna või vahetada eurode vastu, vaid need tuleb välja teenida. Ilmselt alles nüüd hakkab ringlusse jõudma piisav hulk P.A.I-sid, et võiks mõelda laiema valiku kaupade ja teenuste peale, mida nende eest osta. Kuid oluline on siiski ka laiendada väljaandmise võimalusi. Selleks ei pea sugugi

olema ainult P.A.I-de kogukonnakeskuses toimuvad ettevõtmised. Tegelikult on juba praegu P.A.I-sid väljastatud ka näiteks Järva-Jaani vabatahtlikele vetelpäästjatele, ent põhimõtteliselt võib P.A.I-de Pank otsustada P.A.I-sid välja anda mis tahes ühenduse või isiku korraldatud tööde eest, kui need on tehtud avalikes huvides. Ka näiteks „Teeme ära!“ talgulised kogu Järvamaal võiksid soovi korral talgutundide eest saada P.A.I-sid. Nii et väljaandjate ringi laiendamine on kindlasti üks eesmärkidest.

Teine arengukoht on P.A.I-de realiseerimine. Praegu saab seda teha P.A.I-de kogukonnakeskuses. Nende eest saab osta näiteks taaskasutuses vana ehitusmaterjali, rentide vana värvi eemaldamise vahendit Speed-heater või tasuda koolituste eest. Käima on läinud ka P.A.I kasutamine n-ö eraviisilises käibes – inimesed vahel tasuvad üksteisele kas mingi töö või toote eest sel moel.

Minu arvates on aga oluline ja võib-olla isegi otsustav kohaliku omavalitsuse kaasamine P.A.I projekti. See tunduks õiglane ja samas oleks omavalitsusele hea võimalus toetada kodanikuühiskonda ka siis, kui majandusolud on kehvemad. P.A.I-sid väljastatakse ju töö eest, millega vabatahtlikud panustavad oma kogukonda, ja omavalitsus hoiab nii raha kokku.

Oleks mõistlik, et vastutasuks võimaldaks omavalitsus mõnd oma kaupa või teenust sellistel vabatahtlikel saada soodsamalt, st võimaldab tasuda osaliselt P.A.I-de eest. Näiteks võiks olla võimalik 30-50% ulatuses tasuda P.A.I-des kas kohaliku spordihalli, ujula, kino, mõne kontserdi vms eest. See ei pruugi tähendada rahalist kaotust. Ka kauplusteketid ei kasuta sooduskaarte mitte selleks, et kahjumit teenida. P.A.I muutub sellega omamoodi „kliendilojaalsusrahaks“, millega võidakse kliente juurde ja kokkuvõttes võidakse isegi „pärisrahas“ võita. Igatahes oleks avaliku võimu kaasatulek väga oluline tõuge, et ka äri sektor P.A.I omaks võtaks. Huvi on üles näidanud mitu omavalitsust, aga konkreetsete otsusteni pole veel jõutud, sügis oleks neiks ilmselt paras aeg.

Ärisektori kaasamine ei ole olnud seni lihte. Vaatamata mõnele üksikule algele entusiastlikule pakkumisele ei ole väljaspool kogukonnakeskust P.A.I-d üheski

kaupluses või toitlustuskohas veel kasutusele võetud. Teisest küljest ei olegi see väikeses kohas alati ka seepärast lihtne, et P.A.I idee kohaselt peaks seda kasutama üksnes kohalike või siis nn mahekaupade/teenustega kauplemisel (kohaliku ja säästva arengu toetamise eesmärk). Ega selliseid kaupu või teenuseid ei olegi väga lihtne leida. Kui neid aga leiduks ja kauplemine P.A.I-des käivituks, aitaks see tegelikult kaardistada kohalikke ja „mahekauplejaid“, mis võiks olla heaks aluseks

Kõike ei ole võimalik kohe ette näha, või siis polegi muud võimalust, kui käivitada asi etapiviisiliselt.

n-ö kohaliku toote brändingu loomisele (ja sealt edasi ka kohalikele tootjatele senisest suuremate soodustuste loomisele).

Kolmas eesmärk saab ilmselt olema „rahareform“. Üks probleem, mis on takistanud P.A.I laiemat kasutamist eraviisiliselt või siis näiteks taaskasutuslaadadel, on selle kõrge kurss. Praegu on P.A.I kurssiks 3 eurot, mis vastab umbes ühe töötunni keskmisele brutopalgale Järvamaal. Tihti peale on aga pakutavad kaubad või teenused odavamad ühest P.A.I-st, mis tähendab et ilmselt tuleb teha kas „rahareform“, st kas P.A.I-d „devalveerida“ või võtta kasutusele ... näiteks P.A.I kesed või P.A.I seibid või kuidas iganes P.A.I peenraha siis nimetada.

Tegelikult on sellised „reformid“ koha-

like rahade puhul normaalsed – kõike ei ole võimalik kohe ette näha või siis polegi muud võimalust, kui asi käivitada etapi viisi. P.A.I praegune kujundus sarnaneb tegelikult paberraha omaga selle sünniajal 18. sajandil, mil see oli osalt trükitud, osalt käsitsi täidetud. Ka praegu on P.A.I trükitud, ent iga kord, selle väljaandmise ajal, täidetakse käsitsi väljaandmise aja, saaja ja põhjuse väljad P.A.I tagaküljel. See koos seerianumbri ja allkirjaga on omamoodi turvaelement ning võimaldab ka aja jooksul saada ülevaate P.A.I kasutamisest, sest samasuguseid andmeid võib P.A.I-le kanda edaspidi igakordsel kasutamisel. See kõik toimib hästi suhteliselt väikese koguse P.A.I-de väljaandmise puhul, ent muutub üsna tülikaks P.A.I-de suurema emiteerimise korral, kui huvi P.A.I-de vastu peaks järsku väga palju kasvama. Rahareform tähendakski ilmselt P.A.I muutumist nii formaadilt kui väljanägemisel rohkem „tavaraha“ sarnaseks, mis tähendab ka „päris“ turvaelementide kasutusele võtmist. Ja see saab olema kindlasti kallim kui senine P.A.I väljaandmine, mis toimus puhtalt asutajate annetuste toel.

Nii et aasta möödudes on veel ilmselt vara öelda, kas P.A.I on kuidagi kohaliku kogukonda majanduslikult toetanud. Sotsiaalselt aga ilmselt küll – ikkagi oma raha, ilus ka pealegi, mõnus näppude vahel hoida (erinevalt e-rahast). See kõik tähendab väikest lisamootorit vabatahtliku tegevuse toetamiseks ja üldise kokkuhooluvustunde tekitamiseks.

Tasuga või tasuta?

Kuna P.A.I-sid jagatakse vabatahtliku töö eest, võib tekkida tunne, kas midagi pole ehk valesti? Kas vabatahtlikku tööd ei peaks tegema tasu ootamata? Vabatahtlikud võivad ju saada talgurooga, tasuta peo, kingituse, Töötukassa pakub vabatahtlikult tegutsevatele töötutele stipendiumi jne, kuid nad ei saa sellist „tasu“ nõuda või eeldada.

P.A.I-de Pank ei ole tegelikult kohustatud P.A.I-sid kellelegi välja andma (väljaandja ei ole vabatahtliku töö korraldaja ise), tegemist ei ole kahepoolsest võetud kohustusega (töö ja tasu), vaid Pank teeb seda tänutähena (millele ka sõna „P.A.I“ ju viitab). Ja võib-olla ei peakski eesmärgiks olema n-ö veri ninast väljas just tasuta töö tegemine, vaid kogukonna arendamine. Ja siis on minu arvates mõistlik, et toimib ka mingisugune vastastikuste soodustuste süsteem. P.A.I ongi sisuliselt ju võimalus kasutada kogukonda panustamise eest sellelt samalt kogukonnalt kaupade teenuste saamisel mingit vastuteenet, soodustust. Samas, võimatu pole see, et kui P.A.I saab jalad alla ehtsa kogukondliku rahana, siis võib-olla tulevikus tõesti ei ole tema peamiseks ülesandeks mitte vabatahtliku, vaid kogukondliku töö arendamine.

Elukutselt talguline Tarmo Tüür

Tarmo Tüür ei plaaninud kuidagi roheliseks kasvada. Vestluses Alari Rammoga selgus, et soov linnast aeg-ajalt pääseda pidi lõppema suvekodu ostmisega, tõi aga uue töökoha Eestimaa Looduse Fondis talgujuhina.

Kuule, kas Eestis ongi nii palju Tarmo Tüüre, kui netist välja tuleb?

Minu teada kolm tükki on. Üks on seeniorpeotantsija, teine järeltulevast põlvest, nüüd ehk gümnaasiumi lõpetanud.

See tüüp, kes on seotud talgute, mitme spordiala, loominguliste ja äriprojektidega oledki kõik sina?

Jah, olen küll. Üks minu aladest on orienteerumine, mis on tõsine rahvasport ja kõva tiigrihüppe teinud. Igas Eesti maakonnas on ühel nädalapäevakesel rada kaks tundi avatud, punktis pistad pulga sisse ja teed piiksu, ja õhtul kell 11 on kõigi ajad, graafikud ja võrdlused netis. Kui oled sellega paar aastat tegelenud, tundubki ilmselt netis, et oled Eesti meister.

Kompassi ikka kasutatakse veel?

Ikka. Paaril sõbral on küll GPS kaasas, kodus paneb *track'i* raja peale ja kohe näeb, kus mööda pani.

Talgud peaks olema ju midagi spontaanset, vabatahtlikku, romantilist, sina oled aga elukutseline?

Monstrum? Taustalt olen avalikku haldust õppinud ja avalikus sektoris töötanud, samuti ettevõtjana. Kuus aastat tagasi satusin ELF-i talgutele jaanuaritormi kahjusid likvideerima, mõni kuu hiljem andsin end üles vabatahtliku talgujuhina, ju siis oli vajadus linnast välja saada ja toredaid inimesi näha. 2006 sügisest tuli pakkumine talguid korraldama hakata, nüüd saab ELF-is varsti viis aastat täis.

Loodusemees või kontorirott?

Looduskaitse on väga spetsiifiline ja mina tegelen kevadest sügiseni niisuguse ühenduslülina, mis seob looduskaitse inimestega – talgutel käe külge pannes hakkavad tekkima küsimused, miks me seda teeme, ja nii tõuseb teadlikkus. Sügisest kevadeni tegelen eeskätt kevadise „Teeme ära!“ talgupäevaga, mis on laiemalt elukeskkonna heaks.

Mis see elukeskkond tähendab?

Kui lapsevanemad kaasatakse kooli ümbruse või nüüd Tallinna Vee ja sadama töötajad mereäärse korrastamise, tekib neil kohaga hoopis teine suhe. Koduümbrusega on see ehk niigi, aga kui oled bussipea-

tuses käed külge löönud või Viljandi rannas riietuskabiini ilusaks teinud, läheb tunne teiseks. Ja mitte ainult nende hulgas, kes seal ise talgutel on, vaid ka teised kuulevad ja näevad.

Sama oluline on meie sisemine keskkond. „Teeme ära!“ ei ütle juba teist aastat, et sel päeval lähed metsa, ühe prügi paned kollasesse ja teise punasesse kotti, supp ja kindad on garanteeritud, vea end ainult kohale. Selle asemel ütleme, et tehke ise kõik ära. See ongi kodanikuaktiivsus – ühelt poolt märgata ise, et midagi on vaja ära teha, ja mõtteviisile „tehtagu ära“ ongi hea alternatiiv.

„Teeme ära!“ talgupäev võiks olla inimesele esimene astmelaud, kus on kõige lihtsam midagi ära teha ning mõelda, mida

Vabatahtlike rakendamine on ka suure vastutusega seotud – kolme-nelja aasta pärast ta vaatab, et võsa on sama suur ...

ja miks me teeme. Järgmine tase võiks olla talgujuht, potentsiaalne kogukonnaliider. Talgupäev sellises formaadis võikski jääda lipulaevaks, kus juba aktiivsed tulevad välja ning innustavad igal aastal uusi, kes saavad oma esimese kogemuse.

Äkki aktiivsete inimeste hulk ei suurenegi, vaid samad inimesed teevad muudkui rohkem?

Vaadates kas või talgupäeva tagasisidelehti, oli päris palju esimese positiivse kogemusega, kes inimestasid, et vau, kas tõesti nii palju asju saab ära teha, ja et fiiling on jube hea. Olen pigem optimist, et kui „Teeme ära!“ oligi alguses suur kampaania ja tõmbaski kaasa neid, kes alati esimese torke peale tulevad, ja palju ka uudis-sekütte, kes tulevad iga uue asjaga kaasa, aga pärast kaovad ära, siis praegune talgupäev peab olema indikaatoriks. Me tõmbame kampaaniat maha, et mitte ehmatada neid, kes aplaavaga kaasa ei tuleks, ja üritame rääkida rohkem sisuliselt, et talgud on loomulik osa elust.

Kuidas erinevad aplaava ja loomulikkus, kui kaubamärk on sama?

Näiteks ei ole meil tänavu mingeid vippe, kes ütlevad, et mina lähen, mine sina ka kindlasti.

See on nõme või?

Ei, ei ole nõme, aga inimeste lood võiks innustada ja anda edasi tegelikku asja. Tuleb küll ühel päeval, aga seal on laiem mõtte taga ja saad talgutelt palju kaasa järgmisteks päevadeks, uusi tutvavaid, sõpru, armastuse või töökoha. Reklaami teeme, et inimesed teaks, et üritus toimub, aga seal räägivad eelmiste aastate osalejad oma lugusid. Näiteks Eneli räägib, kuidas ta armastuse leidis, Natalja, kuidas ta käis Viljandist Põlvamaal Maarja külas talgutel ja nüüd töötab ise Maarja külas.

Mõned tulevad ikka lihtsalt kohuse- või süütunde tõttu, kuna teised lähevad.

Me ei taha küll sellele rõhuda, osalemine peaks olema ikka selgelt vabatahtlik. Vahel jagatakse inimesed kolmeks: lootusetult passiivsed, siis lootusetult aktiivsed, kes igal pool käivad, ja aktiivsed passiivsed. Nende innustamisega tasub vaeva näha.

Mille järgi te ELF-i talgukohad valite, on nad osa mingist suuremast plaanist?

Riigi looduskaitse liigub küll sennapoole, et järjest enamatel kaitsealadel ja liikidel oleks olemas kaitsekorralduskavad. Meie partneriks on Keskkonnaamet ja kui meie poolt tuleb talgute oskusteave ja läbiviimine ning teadmine, kas ja mida on mõtet teha, siis kohalikel looduskaitsejail on teadmine kohadest. Üks valikuaspekt on puhtalt looduskaitseline: kui me mingit väga väärtuslikku kohta taastame, peab sel mõte olema, aga mõni koht on juba liiga käest ära.

Lisaks inimfaktor – näiteks pärandkoosluste, puis- ja rannaniitude taastamine eeldab, et kohapeal oleks talunik või tegus inimene, kel on reaalne tahtmine ja võimalus see maa kasutusse võtta, karjata või niita. Vabatahtlike rakendamine on ka suure vastutusega seotud – võtad inimestega võsa maha kolm päeva ja kui ta satub kolme-nelja aasta pärast samasse kanti ja vaatab, et võsa on sama suur, siis nii see päris ei lähe.

Teete statistikat ka, palju tööd raisku läheb?

Nii ei ole teinud, aga elu on keeruline, alati ei tule head plaanid 100% välja. Üritame näiteks hiljem siiski torkida, teha talvel ühe kõne, et suvel tegime teil seal vinget asja ja kallistasime lahku minnes, aga mis edasi sai?

Mis värk nende talgutega on, kus ise peale peab maksma?

Meil on Briti partnerilt kohandatud mudel, kus iga ELF-i talgutel osaleja maksab sümboolse tasu ja see umbes viis eurot päevas katab toidukulud; kulud transpordile, majutusele, tööriistadele ja korraldusele tulevad fondidest, sest mitmepäevased loodukaitsetalgud grupi inimestega kusagil raskesti ligipääsetavas kohas on suhteliselt kulukad.

Tasul on ka praktiline põhjus: kui sul on 12–15 inimest grupis ja kõik prii, on kohaletulijate arv täiesti ennustamatu. Et nad saaksid neli päeva tööd teha suvel Vilsandil, tuleb selleks aasta varem projekt kirjutada ja nii ei saa, kui vaid 6–7 kohale tuleb, et vaat päev ikka ei sobinud.

Arenenud riikides on volunturism väga levinud, seal on hästi loomulik, et sa maksad ise kõik oma kulud kinni. Meie Briti partneri kaudu siin käivad talgulised maksavad üheksa päeva eest 500 naela, millele lisanduvad lennukulud.

Miks ometi?

Aga millised puhkusealternatiivid sul on? Valid esiteks, kas aktiivne või vedelemise puhkus, ja siis aktiivsete seast, kas safari, golfi, sukeldumised-suusatamised, ja üks variant on veel – talgutamine või vabatahtlik töö. Hinnad on suhteliselt võrreldavad, talgupakett ei ole odavam, aga suur pluss on lisaks füüsilisele väljaelamisele ning uute inimeste ja kohtade nägemisele tunne, et sa oled midagi tõeliselt kasulikku ära teinud.

Eesti maastikul näeb hästi kergliiklusteel käimiskeppidega terviseharrastajat ja samas kaadris taamal põllul inimest rehaga, kes hooldab näiteks Põhja-Euroopa kõige liigirikkamat kooslust. Miks ei võiks käimiskepile piid külge panna ja saada sama laksu kätte ning tolku ka? Linnas kihutab inimene päev otsa autoga kohtumiselt kohtumisele ja õhtul trennis väntab 50 minutit veloergomeetril jõusaalis. Kõik on rahul, majandus kasvab, aga samahästi võiks ta päeval rattaga ringi sõita.

Talgude populaarsus siiski kasvab?

ELF-i talgud on populaarsed olnud algusest peale, levib müüt, et seal pole kunagi vabu kohti. Kui mõni aasta tagasi tegime 20–25 talgut aastast, siis eelmisel aastal juba 38 ning palju rohkem ei jõua korraldada. Gruppe ei saa samuti suurendada ning

paljud toimuvad ka lühikese perioodi jooksul juulis-augustis, sest kevadel kaks ja pool kuud lindude pesitsemise perioodil ei saa enamikku töid teha. Tundub, et nii palju kui korraldada jõuaks, oleks ka tulijaid, aga meil pole sihti, et mida rohkem seda uhkem. Ikka tasa ja targu.

On ikka kasu ka sest linnupesust ja 20 võpsiku korrastamisest?

Viiepäevaste talgutega suudab grupp tõesti ehk hektari-kaks teha ja me ei räägi suurest kvantiteedist, aga oluline on see ikka ka avalikkuse, mitte vaid nende 12 inimese teavitamisel. Kui läheksid lihtsalt rääkima, et vaat meil on siin kõred või selline turbakihi paksus, ei huvitaks see meediat, aga talgute kaudu jõuab teave ehk 12 asemel 12 000 inimeseni.

Teine pool on kohapealsed kogukonnad ja küsimus, miks asjad on üldse jäänud ripakile. Kunagi oli puudu raha, nüüd ini-

Näeb kergliiklusteel käimiskeppidega uhavat terviseharrastajat ja samas kaadris põllul inimest rehaga.

mesi või üldse oskusi ja võimalusi. Sageli on talgud ka kohapealseks tõukeks: kui tulevad väljastpoolt inimesed meie puisniidu jaoks midagi tegema, vaatad ka ise teise pilguga – seal on mingid väärtused.

Imelikult ei vaadata linnavurlesid?

See on garanteeritud. Maainimesele ei tee kiiresti selgeks, miks keegi tuleb vabatahtlikult tema heaks linnast tööd tegema, seal peab ikka mingi krutski peidus olema. Aga kui nad näevad tulijad ära ja on ka ise päeva-kaks tööd teinud, siis suhtumine muutub. Viimane näide oli Matsalust, kus maavaldajaks oli üks 40 tuuris talunik. Teadis, et talgud tulevad, no tore, võtame natuke neid kadakaid ja jalutame siis ringi. Kui olime esimese päeva tööd teinud, oli ta nii rõngas täismotivatsiooniga inimestest, et tahtis meid igatpidi tänada – õhtuks saunajooke tuua, tassis õunu meile oma aia ja lõpuks lubas järgmiseks aastaks sauna ehitada. Üritas mind veel veenda, et ärme pühapäeval välja tule, vihma sajab ka ja nii palju juba tehtud, aga kurat, me olime sõitnud Tallinnast ja Tartust viis tundi siia, muidugi läheme välja! Lõpuks saime ikka kaks tundi veel teha.

Vabatahtlikud ongi kõik nii motiveeritud, või tullakse ka Gucci kummikutega, kuna töö kästi, sest üks korralik firma peab tegema selliseid asju?

Ma ise üritan vabatahtlikkuse sõna ikka alati mees hoida, et see poleks lihtsalt kõlks või aasta nimi. Võib-olla üks viiekümnest on oma torssis mehe kaasa võtnud, aga teisel päeval hakkab temalegi meeldima. Firmadega tegeleme nii palju, kui meil vähegi jaksu jääb, ja esimene küsimus, mida päris otse ei saa küsida, ongi, et kuidas neil tegelikult asi käib. Selgi aastal tahtis tulla üks väga tuntud ettevõtte, kes ütles otse, et neil on vabatahtlik töö kõigile kohustuslik, ainult arstitöendiga või otsese ülemuse loaga pääseb.

Propageerimegi ju, et firmad annaks vabatahtliku töö päevi.

Sellisel vabatahtlikkusel pole muud mõtet, kui et töö saab tehtud, aga oluline on ka inimese sees toimuv. Mina töötan eeskätt inimestega. Talgutelt on palju näiteid, kel on silmad särama läinud ja kes leiavad seeläbi mingi uue raja oma elus. Või uusi mõtteid, oskusi, teadmisi, sõpru jne.

Kuidas talgujuhi töö välja näeb? 12 matsi koos, kes üksteistki ei tunne, sina neid ammugi.

Töötgemine võtab sinu eest pool vaeva ära – paned inimesed tööle ja kõik laheleb. Ma ei tea, kui usutavalt see kõlab, aga vanus, sugu või sotsiaalne kuuluvus ei ole tähtsad, kui kõigil on saag käes. Selle pinnalt tekib palju ühist, rõõme ja muresid, ja töö liidab gruppi väga hästi. Raskused tekkivad ehk, kui tuleb kolm 20-aastast tüdrukut, kes tahavad ninapidi koos olla, ja siis tuleb talgujuhil tegeleda ... grupidünaamiliste tahkudega. Aga seda ei ole, et talgujuht käib lipuga ees ja kõik tulevad järele, et üks on teenindaja ja teine maksab. Talgud on ikka koosloomise protsess.

Ja ei joodagi end esimesel õhtul täiega magata teisel päeval lõunani?

Ei ole jah sellist kultuuri. Soovitame küll, et kui õhtul on saun, võetagu oma õlled kaasa, aga ju see talgutöö ise on juba nii väsitav, et üle kahe ölle pole kellelegi vajagi.

Loe lisa www.talgud.ee ja www.teemeara.ee



Kevad pani üle aastate jooksma ka EMSL-i kirjas-
tustegevuse – lubage tutvustada uusi käsiraama-
tuid vabaühendustele ja avalikule sektorile.

Neli uut käsiraamatut

EMSL-i koolitusjuht Elina Kivinukk on veetnud viimased kümmekond aastat mõeldes, millistel konverentsidel ja aruteludel ta osaleda tahaks ning kuidas selliseid ise korraldada. Oma kogemused ja unistused pani ta läinud talve pimedamal ajal lõpuks kirja ja sellest tuli sada lehekülge juhendit pealkirjaga „Kuidas korraldada konverentse ja viia läbi arutelusid?“. Lisaks tuli käsiraamatusse veel hulk õpetussõnu ka toimetaja Alari Rammo kogemustest ning mitmelt väliskspertidelt, illustreerituna ohtrate heade (ja mõnede halbade) näidetega elust.

Punavalgest raamatust saavad vabaühendused ülevaate, kas ja millal üldse tasub konverentse korraldada, kuidas teha plaane teavitusest eelarveni, läbi viia konverentsi eri osi ja muid arutelusid ning koosolekuid, inimesi juhtida, ruumis mõõblit paigutada, ja kõike seda lõpuni keskkonnasõbralikult. Käsiraamatu väljaandmist toetas Vabaühenduste Fond, mida rahastavad Norra, Island ja Liechtenstein Avatud Eesti Fondi vahendusel.

Teisena on valminud nii vabaühendustele kui avalikule sektorile mõeldud rohevalge avalike teenuste koraan ehk „Vabaühendused ja avalikud teenused –

partnerlus avaliku sektoriga“, kus Veiko Lember, Nele Parrest ja Evelyn Tohvri võtavad kokku vabaühendustele avalike teenuste lepingulise delegerimise olemuse, käivad läbi kõik protsessi etapid ja lisavad haldus-, käsundus- ja töövõtulepingu näidised. Selle väljaandmist rahastas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi regionaaltoetustest ning raamat valmis EMSL-i avalike teenuste projekti „Seitse ühe hoobiga“ raames. Palju lisainfot teenuste üleandmisest tekib vaikselt aadressile www.ngo.ee/teenused.

Samal ajal selle Hea Kodaniku numbriga pääseb trükikuradikeste käest veidi lühem lugemine Alari Rammolt pealkirjaga „Kuidas koguda annetusi ja hoida toetajaid?“, mis sekundeerib praktilise abimaterjalina Poliitikauuringute Keskuse Praxis värskete analüüsiprojektile „Annetusmodelite analüüs ja soovitusel organisatsioonidele“, mille tellis Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Eelkõige vabaühendustele mõeldud käsiraamat juhendab, millal, kuidas ja kellelt annetusi küsida ja mis olulisem – kuidas annetuste kogumise eesmärgist ja kogutu kasutamisest aru anda ehk annetajaid hellalt hoida.

Lisaks leiab raamatust põhjaliku ülevaade maksudesse ja soodustuisse puutuvast ehk taas, kuidas tulumaksusoodustust saada ja seda staatust hoida.

Loodetavasti jääb EMSL-i tänavuseks viimaseks metsalangetamiseks veel enne suve valmiv käsiraamat eestkostest, kus Rait Talvik, Kristina Mänd ja Urmo Kübar kirjutavad olulisemast, mida vabaühendustel silmas pidada huvikaitse teostamisel alates legitiimsuse lätetest kuni võrgustike ehitamise ja kogu kupatuse tulemuslikkuse hindamiseni. See raamat lõpetab EMSL-i, Praxis ja Siseministeeriumi mitme-aastase paremate poliitikate projekti, mille sihiks oli muuta kaasamine kvaliteetsemaks ja mõistetavamaks ning tõsta poolte suudet seda kõike teha.

Nagu kogu EMSL-i visuaalsele superegole andis ka käsiraamatute sarjale tänavusest uue näo Karl-Kristjan Nigesen, tekstide keelt rehitses Katrin Kern ja paberile pani keskkonnasõbralik trükiettevõtte Ecoprint. Nokitsemise peatselt kõik valminu ka e-raamatu formaati, seni saab neid ekraanilt või PDF-vormingus lugeda www.ngo.ee/trykised ning pihuvõrsioonid jagavad maakondlikud arenduskeskused ja EMSL-i kontor, kuni paber lõppeb.



Vabaühendused kui riigihankijad

Rahandusministeerium teadvustas lõppenud talvel, et ka kodanikualgatuslikud vabaühendused peavad teatud tingimustel viima läbi riigihankeid. **ALARI RAMMO** hindab, mida peaks kartma ja mida võiks loota.

Keegi ilmselt ei vaidle vastu sellele, et avalikes huvides tegutsevad vabaühendused peavad toimima läbipaistvalt, otstarbekalt ja säästlikult, isikuid võrdselt kohtlema ning kasutama tõhusalt konkurentsi. Just nende väärtustega algab ka riigihangete seadus (RHS), mis räägib maksumaksja raha kasutamisest ja kus seisab juba 2007. aastast, et kogu seadus ei käi teps mitte ainult riigi, omavalitsuste, avaloigustlike isikute ja nende kõikvõimalike käepikenduste, vaid ka tavaliste mittetulundusühingute ja sihtasutuste kohta.

Paragrahvi 10 lõige 2 ütleb, et hankijaks seaduse tähenduses on ka eraõiguslik juriidiline isik, kes täidab põhi- või kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides ning mida põhiliselt rahastab riik, ehk kes tahes eelmises lõigus ja paragrahvi 10 esimeses lõikes loetletud isikutest kogu Euroopa Majanduspiirkonnas. Ühendus on RHS-i mõistes hankija siis, kui täidab mõlemad tingimused, mis puudutab ilmselt kümneid ja kümneid vabaühendusi.

See tähendab, et kui üle poole avalikes huvides tegutseva vabaühenduse tuludest pärineb maksumaksja rahast, tuleb tal end hankijana määratleda, ministeeriumi juu-

res üles anda ning korraldada riigihankeid ja esitada riigihanke aruandeid ka hanke piirmäärast väiksemate lepingute kohta. Hea hulk vabaühendusi on seega varsti neli aastat seadust rikkunud, mille korjas üles ka meedia erakondade näitel, kes pole riigi rahastatuina samuti hankeid läbi viinud.

Värske tõlgendus sai alguse Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) ja Rahandusministeeriumi kirjavahetusest, kus KIK seisis vapralt vabaühenduste poolel väidetega, et seadust pole ju varem nii tõlgendatud, jutt peaks käima vaid riigi või KOV-i otsese kontrolli all olevatest mittetulundusühingutest ja sihtasutustest või äärmisel juhul rakenduma siis, kui organisatsiooni tegevustoetus riigilt on rohkem kui pool tema tuludest. Ministeerium põhjendas vastuses pikalt ja üsna veenvalt, et vastuolusid, mitmetimõistetavust ja ammugi õigustatud ootust seaduserikkumise jätkumisele ei ole, tuginedes riigihangete direktiivile ja Euroopa Kohtu lahenditele.

Segadust lisab asjaolu, et nimetatud tunnustele vastates muutub vabaühendus tervikuna avaliku huvi objektiks ja peaks riigihankeid läbi viima ka siis, kui kulutavad vahendeid, mis pärinevad era-

toetustest. Ministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna juhataja Agris Peedu rõhutab, et reguleerimise eesmärk ongi, et põhiliselt riigi rahastatud MTÜ tervikuna ei lähtuks ostudel muudest kui majanduslikest kaalutlustest, ning Euroopa Kohus on just selgitanud võimalikke põhivabaduste piiranguid, et riigihanke reeglistiku järgimine ei võta isikult ära võimalust määratleda ise oma ideed, seisukohad, liikmeskond, ühinemised jms.

Riigikogu majanduskomisjoni esimees Kaja Kallas lisab, et Eesti esitas hiljuti oma seisukohad Euroopa Komisjoni riigihangete rohelisele raamatule, kus muuhulgas on rõhutatud mõlema kriteeriumi täpsustamisvajadust ehk mõistete „avalikes huvides” ja „rahastab riik” selgemat sisustamist. Roheline raamat saab aluseks uue direktiivi koostamisele tuleval aastal.

Teema selgitamisega jätkab ka EMSL, kuna kui ka Rahandusministeerium ei hakka ehk tagantjärele rikkumisi menetlema, on vabaühenduste jaoks ikka üsna hämar, kes ja millistel tingimustel peaks end nüüd hankijana määratlema, et mitte rikkuda riigihangete seadust.

Loe lisa <http://riigihanked.riik.ee>.

URMO KÜBAR lappas taas Foorumi 2000.-2001. aasta numbraid, et vaadata, mida ja kuidas toona kodanikuühiskonna häälekandjas vabatahtlikust tegevusest kirjutati.

10 aastat hiljem

Alustuseks viktoriin – kellele kuuluvad kümme aastat tagasi öeldud sõnad „Just vabatahtlike rohkus annab moodsa ühiskonna selgroole tugevuse. Ja nende nappus on omakorda see, mis ei lase Eestil jätkuvalt varakapitalismi ahelaid maha raputada?”

Ei, see pole mõni kodanikuühiskonnateadlik või siis vabaihenduste hulgast poolehoidu ihkav poliitik. Ei ole ka mõni kampsunis ja pikajuukseline kapitalismikriitik. Mõni väliskonsultant? Tuulike Mänd või mõni teine vabatahtliku tegevuse tänane eestkõneleja? Kül-m-kül-m.

Niimoodi kirjutas 2001. aasta suve Foorumis hoopis Postimehe tänane vanemtoimetaja Priit Pullerits. „Atlandi taga tegutseb vabatahtlikuna iga kolmas inimene,” jätkas ta. „Keskmiselt annab igaüks neist ühiskonna heaks tasuta 27 kaheksatunnist tööpäeva aastas. Kandkem need arvud üle Eestile ja mõelgem: kui palju saaksid kas või meie linnad ja asulad, koolid ja lasteaiad, majaümbrused ja teeääred korrastatumaks, kui ligi pool miljonit eestlast pühendaks veerandigi sellest ajast heast tahtest üldiseks hüvanguks. Rääkimata rahas mõõtmatus lisaväärtusest, meietunde taasestamisest.”

EMSL-i juures tegutses toona Eesti Vabatahtlike Keskus, mis pakkus ühendustele nii koolitusi kui ka vabatahtlike endid ning korraldas ka ise aktsioone nagu „Mets puhtaks” või laste- ja turvakodude mänguväljakute korrastamine. 2000. aasta alguses oli keskuse hingekirjas 138 vabatahtlikku, samal suvel juba üle 400. Tõsi, seda numbrit mainides lisas keskuse kooridinaator Merle Helbe (praegu IT-turvalisuse alal töötav ja perekonnanimega Min), et paljud neist pole pärast nime kirja panemist ühelegi tööpakkumisele reageerinud.

„Aeg on näidanud, et kuna vabatahtlikud on väga liikuvad ja aktiivsed ka mujal, pelgavad nad sageli suhteid ja vahel ka valdkondi, millega liitumine töötab kujuneda pikaajaliseks ja liialt siduvaks,” kirjutas Helbe 2000. aasta alguses. „Seega



Vabatahtlike keskus 2001. aasta suvel tööhoos. Paremalt Merle Helbe.

Peeter Langovits, Postimees

soovitus: pakkuge välja lühikesi konkreetseid töid, äratage huvi!”

Veel toona jagatud soovitusi vabatahtlike kaasamiseks: üritage pakkuda paindlikku tööaega, püüdke leida töid, kus saaks kaasa lüüa eri vanuses inimesed ehk kuhu saaks tulla kogu perega, tunnustage oma vabatahtlikke, olgu näiteks kinopileti või oma üritustel osalemise võimalusega, ning olge veendunud, et ka teie kolleegid teavad vabatahtliku tuleku eesmärke, sest kõige enam häirib abilisi pakutava töö vähesus, rohkus või ebaratsionaalsus.

Foorumi kajastusi jälgides võib näha, et mammona kasvades hakkasid ka Eestis populaarsust koguma kasutatud esemete kogumise ning abivajajatele jagamise kampaaniad, milles paljud vabatahtlikud rakendust leidsid. Tõsi, ühe sellise järel ütles Helbe veel, et eestlane teeb pigem paar tundi vabatahtlikku tööd, kui annab ära midagi, mida veel ise kasutada võiks. Viimastel aastatel tehtud uuringud näitavad, et tänaseks on olukord pigem vastupidi.

Enamik kajastusi keskenduski toona ühendustele nõu andmisele, kuidas vabatahtlike kaasata ja hoida, või siis idee enda tutvustamisele, miks ikkagi mõned on nõus palgata teiste heaks rassima. Näiteks 2001. aasta vabatahtlikuks valitud Dan Murumets (toona 22-aastane tudeng), kes

oli vabatahtlikku tööd teinud juba lisaks Eestile ka Sloveenias ja Prantsusmaal, selgitas seda nii: „Esiteks, saame inimestele head teha. Teiseks, meid tunnustatakse. Kolmandaks, meil on CV-sse kirjutada palju rohkem kui kaks töökohta. Neljandaks, tänu välismaa töölaagritele on võimalus reisimiseks ja heaks keelepraktikaks. Viiendaks, saame palju uusi sõpru.”

Samas toob Murumets välja ka vajaduse vabatahtliku staatust seadusega reguleerida, et nende tegevust rohkem aktsepteeritaks, sest seni „suhtutakse meisse tihti nagu inimestesse, kel puudub igasugune vastutus, kes lihtsalt niisama ringi tõlleravad”.

Aasta varem käis Pärnus tegutsenud noortekodu juht Andres Guff välja idee, et riik võiks vabatahtliku töö eest tasuda sotsiaalmaksu ja arvestada selle pensionistaaži hulka.

Muide, nagu 2011, oli ka 2001 vabatahtlike aasta – toona ÜRO egiidi all. „Vabatahtlike aastaga loodame ka valitsusi rohkem teemale mõtlema panna,” ütles toonane ÜRO vabatahtlike koordineerija Sharon Capeling-Alakija intervjuus Foorumile. Konkreetsemalt tõi ta välja vajaduse, et riik võiks toetada vabatahtlike keskusi ja uuringuid, vabatahtlike juhendamist, koolitamist ja motiveerimist.

Näidismeeleavaldus ja marss Tartu linnas.



Margus Ansu, PM/Scanpix



Artur Sadovskiy



Margus Ansu, PM/Scanpix

TEDx Tallinna peaesineja Nic Marks, kes uurib ühiskondade heaolunäitajaid.

Kodanikuühiskonna nädala projektijuht Martin Noorkõiv.

Kodanikuühiskonna nädal

11.–18. aprillil toimus esmakordselt Tartus ja Tallinnas paljude üritustega kodanikuühiskonna nädal.



Alari Rammo

Madle Lippus Uue Maailma Seltsist tutvustas konverentsil Community Toolsi.



Alari Rammo

7. mai talgutele registreerimine avati VII kodanikuühiskonna konverentsil väikese lavastusega Rohelisest Nupust.



Garage48

Garage49 parim avalik teenus Bribespot – nutitelefoni rakendus, mis laseb inimestel registreerida enda antud altkäemaksud ja kuvab kaardil korrumpeerunuid piirkondi. Vt www.bribespot.com